

Çevrimiçi Eğitimde Kalite Standartları: Amerika Örnekleri

Quality Standards in Online Education: Samples from America

Ömer Uysal

Anadolu Üniversitesi, Türkiye
ouysal@anadolu.edu.tr

Abdullah Kuzu

Anadolu Üniversitesi, Türkiye
akuzu@anadolu.edu.tr

Özet

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde süregelen gelişmeler tüm disiplinlerin amaçlarına ulaşabilmeleri için farklı araçlar sunarak yeni yöntemlerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Eğitim bilimleri de diğer disiplinlerde olduğu gibi etkili, verimli ve çekici uygulamaların hayata geçirilebilmesi için bilgi ve iletişim teknolojileri ile her geçen gün daha fazla entegre olmaktadır. Eğitimde teknoloji entegrasyonu ile birlikte; son yıllarda harmanlanmış öğrenme, karma öğrenme, açık öğrenme, esnek öğrenme, bütünleşik öğrenme, uzaktan öğrenme, dağıtık öğrenme, çevrimiçi öğrenme, e-öğrenme gibi yeni yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak başta Amerika olmak üzere dünya'nın gelişmiş ülkelerinde sayıları hızla artan çevrimiçi programlar ve çevrimiçi dersler açılmaktadır. Birleşmiş Milletler, UNESCO, Avrupa Birliği çevrimiçi eğitimi; öğrenmeyi öğrenme, yaşamboyu öğrenme, öğrenmede fırsat eşitliği hedeflerine ulaşılmasında önemli bir aktör olarak görmekle birlikte, akademik alanyazın çevrimiçi eğitimde kalite konusu üzerinde hassasiyetle durulması gerektiğini vurgulamaktadır. Kurumların çevrimiçi eğitimde tecrübe ve altyapı eksiklikleri kalite konusunu ön plana çıkarmaktadır. Bu gerçekten hareketle Amerika'da çevrimiçi eğitim alanında çalışmalar yapan eğitim kurumları çevrimiçi eğitimde kalite konusundaki belirsizlikleri gidermek amacıyla araştırmalar yapmakta, kalite güvencesini sağlamak için standartlar belirlemekte ve geliştirmektedirler. Akreditasyon sürecinin başlayabilmesi ve öğrenme çıktıları kazanımlarının güvence altına alınabilmesi, kalite standartlarının belirlenmesi ve uygulanmasına bağlıdır. Yüz yüze eğitimdeki aksine çevrimiçi eğitimde kalite konusunun ülkemizde yeterince ele alınmadığı alanyazın taramasında görülmektedir. Bu nedenle öncelikle öncü konumunda olan ülke yada ülkelerin örneklerini incelemekte yarar bulunmaktadır. Bu çalışmada Amerika'da çevrimiçi eğitimde kalite standartları konusunda araştırmalar yaparak alan yazına öncülük eden konseyler ve konsorsiyumlar tarafından geliştirilen kalite standartları tartışılmış ve belirlenen kalite standartları temel alanları ile birlikte tanıtılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çevrimiçi eğitim; kalite standartları; kalite güvencesi

Abstract

New methods emerged with continuous improvement of Information and Communication Technologies (ICT) for all disciplines to achieve different purposes. Educational Science has been integrated with ICT like the other disciplines to implement effective, efficient and attractive applications in the educational field. New words have been generated in the field of educational science like blended learning, mixed learning, open learning, flexible learning, integrated learning, distributed learning, online learning, e-learning in the process of ICT integration in education. Growing numbers of online programs and online courses have been opened in not only America

but also the other countries according to development of ICT integration in education. Online education is a key to achieve purposes like learning to learn, lifelong learning and equal opportunities in learning according to United Nations, UNESCO and European Union (EU). Besides quality is very sensitive issue for online learning in academic literature. Quality of online education comes into prominence due to lack of experience and infrastructure of online education institutions. Considering this fact, online education institutions try to remove uncertainties and research to determine standards in order to provide quality assurance. Standards have been reformed by considering development in educational area. Determination of quality standards are needed for starting accreditation process. Then to assure learning outcomes, quality standards should be implemented. On the contrary of face to face education, quality of online education was not researched sufficiently. According to this problem statement in the research, quality standards developed by online education institutions in America which lead not only the online education institutions of EU but also those of other countries all around the world, are mentioned clearly with key areas of quality standards of online education.

Keywords: *Online education; quality standards; quality assurance*

Giriş

21. asırda baş döndürücü teknolojik gelişmeler alışkanlıklarımızı değiştirecek düzeye ulaşmıştır. Özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) alanındaki yeniden değişim süreci, hayatın her alanında kendine hareket alanı bularak, insanların dijital yerli ve dijital göçmen olarak sınıflandırılmasına neden olacak kadar ileri düzeye ulaşmıştır (Çoklar, 2010, ss:187-189; Şendağ ve Uysal, 2010, ss:260-261). İletişimin; teknoloji aracılığıyla zaman ve mekan engellerini ortadan kaldırması sayesinde insanlar bilgiyi daha kolay paylaşabilir hale geldiler. BİT'ler öğrenmenin nerede ve nasıl gerçekleşeceği, öğrenme süreçlerinde öğretmenlerin ve öğrencilerin rolleri gibi eğitimin doğasındaki temel değişkenlerde meydana gelen dönüşümlerin de başlıca nedeni olmuştur (Gündüz, 2007, s.5). Teknoloji attığı her bir adımda, diğer disiplinlerde olduğu gibi eğitim alanında da bir takım yeniliklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bilgisayar destekli eğitim, internet destekli eğitim, çevrimiçi eğitim, sanal üniversiteler, e-dersler, e-kitaplar eğitimde teknoloji entegrasyonu sonucunda ortaya çıkan yeniliklerden bazılarıdır (Uysal ve Kuzu, 2009a, s.1; Uysal ve Kuzu, 2009c, s.2). Bu yönüyle teknoloji, diğer disiplinlerde olduğu gibi eğitim bilimlerinde de öğrenme ve öğretim yöntemlerinin değişmesine neden olmuştur (Odabaşı, 1997).

Eğitim alanında, dünya konjonktürü özellikle öğrenmeyi öğrenme ve yaşam boyu öğrenme kültürü üzerine odaklanmıştır (Uysal ve Kuzu, 2009c, s.1). Amaç, ihtiyaçları doğrultusunda insanların kendi öğrenme sorumluluklarını alabilmesidir. Bu sayede ihtiyaç duyulan bilgiye bireyin kendi başına ulaşabilmesi sağlanacaktır. Bilginin kendisini çok hızlı bir şekilde yenilediği gerçeği dikkate alındığında kazandırılmaya çalışılan kültürün çok haklı bir gerekçesi vardır. Yaşadığımız bilgi yoğun çağda, bireylerin öğrenmeyi öğrenme ve yaşam boyu öğrenme kültürünü kazanmalarına yönelik eğitim programları hazırlanmaktadır. Intel, Oracle gibi donanım ve yazılım şirketleri öğrenmeyi temel alan eğitim projeleri geliştirmektedir. Intel'in öğretmen eğitimde teknoloji entegrasyonu projesi ve Oracle tarafından geliştirilen thinkquest projeleri yaşadığımız çağın gereksinimleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Arama motoru google'da bugün dünya'da milyonlarca insan tarafından kullanılan çok alternatifli bir öğrenme ortamı olarak düşünülebilir. Dikkat edilirse belirtilen projelerin tamamı çevrimiçi ortamlar üzerinde çalışmaktadır. Çevrimiçi teknolojilerin öğrenme amaçlı neden bu kadar sık kullanıldığı araştırıldığında aşağıdaki ortak özellikler karşımıza çıkmaktadır. Bu özellikleri 14 Ocak 2011 tarihinde ulaşılan sonuçlar göz önünde bulundurularak Google'da bütünlük bir uygulama örneği ile açıklamaya çalışalım.

Kolaydır: Öğrenmek istediği anahtar kelimeleri arama kutusuna yazarak arama işlemini kolaylıkla gerçekleştirilebilir. Örnek olarak bilgisayar donanımlarını merak eden bir insan arama kutusuna "bilgisayar donanımı" yazarak bilgisayar donanımı ile ilgili sonuçlara ulaşabilir.

Etkilidir: İhtiyaç duyulan bilgiye ulaşılabilecek kadar etkilidir. Örneğin; arama kutusuna yazılan "bilgisayar donanımı" hakkında 31.500 web sitesine ve 66.200.000 görsele ulaşılabilir. Öğrenmek istediğiniz bilgilere ulaşabilirsiniz. Örneğin arama kutusuna "bilgisayar donanımı" yazdığınızda bilgisayar donanımına ilişkin gereksinim duyduğunuz bilgileri metin, resim, ses ve görüntü gibi çok ortamlı şekilde öğrenebilirsiniz. E-öğrenmenin en önemli değeri, elektronik ortamlardan öğrenilen bilgilerin doğrudan hayatın içine aktarılabilmesidir.

Hızlıdır: Arama sonuçları çok hızlı bir şekilde görüntülenmektedir. Örneğin arama kutusuna yazılan "bilgisayar donanımı" hakkındaki 31.500 web sitesine 0.11 saniye içerisinde, 66.200.000 görsele 0.36 saniye içerisinde ulaşılabilecek kadar hızlıdır.

Ekonomiktir: İnternet bağlantısı dışında başka bir ücret ödenmesine gerek olmayacak kadar ekonomiktir. Arama işlemini gerçekleştirmek için para harcamanıza gerek yoktur. Üstelik, defalarca arama yaparsanız da durum değişmeyecektir.

2005 yılında bu kadar önemli bir yer tutmaya başlayan çevrimiçi eğitimde kalite konusunda da standartların belirlenmesi amacıyla Avrupa Uzaktan Öğretim Üniversiteler Birliği (EADTU: European Association of Distance Teaching Universities) önderliğinde Avrupa'da çevrimiçi eğitim programları yürüten 13 kurumun birlikte yürüttüğü E-xellence projesi, yüksek eğitimde erişebilirlik, esneklik, etkileşim ve bireyselleştirme gibi birincil özelliklerinin geliştirilmesine odaklanmıştır (EADTU, 2006). Üretilen ürünlerin, geliştirilen tasarımların, hazırlanan projelerin tercih edilebilir hale getirilmesi için yukarıda verilen örneklerde belirtildiği gibi bir takım özelliklere, standartlara, niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler, standartlar ve nitelik, kalite kavramı kapsamı içinde düşünülmektedir.

Dünyada özellikle Amerika'da çevrimiçi eğitimde kalite standartlarına ilişkin belirsizliklerin ortadan kaldırılması için ilgili kurumlar işbirliği içinde çalışarak kalite standartları geliştirmekte ve çevrimiçi derslerin standartlara uygun olarak yürütülmesini sağlamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, çevrimiçi eğitimde kalite standartlarına ilişkin özellikle ABD'de gerçekleştirilen araştırmalara yer verilmiştir. Çevrimiçi eğitimde kalitenin anlaşılabilmesi için öncelikle kalitenin, kalite güvencesinin tanımı yapılacak ve kalite ile ilgili kavramlar üzerinde durulacaktır.

Kalite ve Kalite Güvencesi

Alanyazın da kalite üzerine farklı tanımlara rastlamak mümkündür. Fransızca kökenli bir kelime olan "kalite" nin sözlük anlamı olarak; "bir şeyin iyi ya da kötü olma özelliği" ve "üstün nitelikli" olarak ifade edilmiştir (TDK, 2011). Avrupa Kalite Kontrol Birliği'ne (EOQC) göre kalite; bir mal veya hizmetin belirli bir ihtiyacı karşılayabilme yeterliliklerini ortaya koyan özelliklerin tümüdür (Kovancı, 1999, s.1). Kalite kavramı insanların ve sistemlerin "hata yapması" ve "mükemmele ulaşma isteği" gerçeğinden ortaya çıkmıştır. Latince nasıl oluştuğu anlamına gelen "Qualis" kelimesinden türemiş ve "Qualitas" kelimesiyle ifade edilmiştir (Güney, 2009, s.2). Doğan'a (2002, s.15) göre, kalitenin sözlük anlamı niteliktir. Niteliğin sözlük anlamı, varlıklar arasında bulunan ve nicilikle ilgisi olmayan ayrımları şu ya da bu bakıma göre oluşturan durumdur. Tanımlardan kalite ile nitelik arasında yakın bir ilişki olduğu görülmektedir. Hatta nitelik terimi ile anlatılmak istenenin çoğu zaman kalite olduğunu söylemek mümkündür (Ayaydın, 2010, s.161). Amerika'da akreditasyon sürecini yürüten otoritelerden biri olan Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi kaliteyi, amaç için uygunluk olarak tarif etmektedir (CHEA, 2001). Yapılan bu tanımların yanına daha onlarcası eklenebilir. Verilen tanımlar, kalite kavramını açıklaması

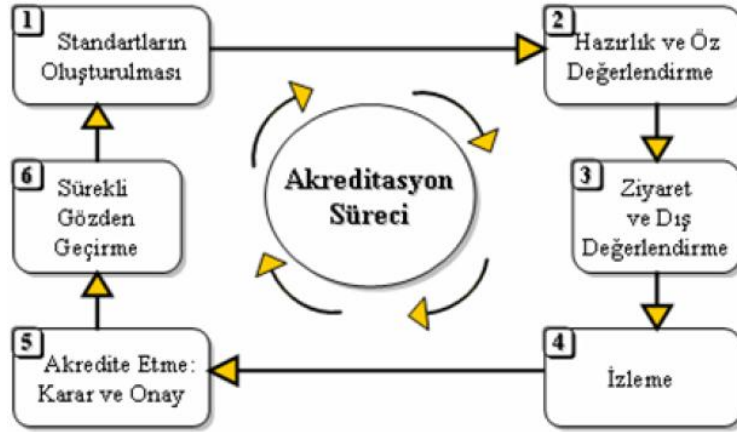
bakımından yeterli görülmektedir. Kalite kavramı kendi içerisinde bir takım standartları da barındırmaktadır. Bu gerçeklikten dolayı alanyazında kalite göstergesi olarak belirlenen standartlar, kalite standartları olarak da tanımlanmaktadır (Maryland Online, 2003, Clarke-Okah ve diğerleri, 2009, s.12; Parker, 2004, s.385). Farklı ülkelerdeki firmalar arasında gerçekleşen, "kalite liderliğe ulaşma" veya kısaca "kalite" yarışı olarak isimlendirilebileceğimiz bu süreç, 1970'li yıllarda Japonya'nın başta Amerika olmak üzere, bazı Avrupa ülkelerinde pazara girmesi ile başlayıp, 1980'li yıllarda etkisini iyice göstermiş ve günümüze kadar artan hızla devam eden bir gelişme göstermiştir (Kantarci, 2001, ss:12-14). Bilgi toplumuna dönüşüm ile birlikte eğitime verilen önem bir kez daha artmıştır. Diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da kalite arayışları başlamıştır.

Bir eğitim kurumunun kaliteyi sağlayıp sağlamadığının anlaşılması için öncelikli olarak kalitenin tanımlanması gerekmektedir. Eğitim bilimleri alanında kalite (Cavanaugh, 2002, s.176); öğretimi tamamlama oranı, öğrenci performansı ve öğrenme tecrübelerinin değerlendirilmesi gibi nicel bileşenlerin yanında öğretim yöntemleri, öğrenme olayları, materyaller, öğrenme süreci, etkinlikler, içerik ve öğrencilere önerilen seçenekler gibi nitel bileşenlerin nasıl etkili ve verimli uygulanabileceğine yol gösteren bir göstergeler bütünüdür. Kalite görüldüğü gibi nicel ve nitel bileşenleri olmak üzere onlara da bağlı olan alt bileşenler ile bir bütünlüğü tanımlamaktadır. Kaliteyi nitel ve nicel bileşenleri ile dikkate alan bir başka araştırmacı Şimşek (2001, s.5); öznel değerlendirmelerden oluşan kalite anlayışının ülkeden ülkeye, yaşam düzeyi, zevk, gelenekler, toplumsal yapı, eğitim, prosedür gibi çok sayıda faktörün etkisi altında kalarak değişik yapı gösterdiğini ve nesnel değerlendirmelerden oluşan kalite anlayışının ise ürünün ölçülebilir, belirlenebilir ve çoğu kez kalite standartları ve mevzuatlarla belirlenen kalitesini içerdiğini ifade etmektedir. Eğitimde kalite, hedefleri gerçekleştirme derecesi, başarının değerlendirilmesi ve bu başarının hak edildiğinin belirlenmesi anlamına gelmektedir. Aynı zamanda faaliyetler ve çıktılarının bazı normlar, ölçütler veya hedeflere göre istenen özellikte olduğu konusunda bir değerlendirmedir (Bakioğlu ve Baltacı, 2010, s.7).

Nicel ve nitel bileşenlere ait bütünlüğünün korunması amacıyla ise kalite güvencesi devreye girmektedir. Kalite güvencesi, yükseköğretimde öğretim standartlarının, bilim ve niteliğin korunması ve geliştirilmesini garanti altına alabilecek bütün planlı ve sistemli faaliyetler olarak tanımlanabilir (Peterson, 1999). Kalite güvencesi, genel olarak kalite standartlarının karşılandığını tespit etmek için bir projenin / hizmetin / kurumun çeşitli yönlerinin sistematik olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi olarak tanımlanır (Özer, Gür ve Küçükcan, 2010, s.33). Yükseköğretimde kalite güvencesinin sağlanabilmesi için 2 yaklaşım tanımlanmaktadır. Bunlardan birincisi akreditasyon, diğeri ise çıktılarının (mezunların) değerlendirilmesidir (Bakioğlu ve Baltacı, 2010, s.3). Kalite güvencesi, akreditasyon süreci içinde yer alan dış denetimin yanında, yükseköğretim kurumlarının eğitim ve diğer aktivitelerinin kalitesi ile ilgili bir iç denetim mekanizması sağlamakta olup, kurumun yönetimi, tüm etkinlikleri ve paydaşlarını kapsayacak şekilde düzenlenmektedir. Burada öncelikle üzerinde durulması gereken nokta, kalite güvencesinin öncelikle ilgili kurumun kendi bünyesinde, iç yapısında ve işleyişinde kabul edilmesi, içselleştirilmesi ve kurumsal bir kültüre dönüştürülmesidir (Özer, Gür ve Küçükcan, 2010, s.34). Tıpkı diğer alanlarda olduğu gibi yükseköğretim alanında da kaliteyi tanımlamak veya kalitenin kabul edilmiş tek bir tanımını bulmak oldukça zordur (ENQA, 2005, s.10; Hamalainen, 2003, s.292 Oblinger ve diğerleri, 2001, s.19). Bu gerçeklik doğrultusunda gerek aynı bölgede gerekse dünyanın farklı ülkelerinde alan uzmanı kurumlar tarafından belirlenen kalite standartları birbirinden farklı olabilmektedir. Eğitim bilimleri için önemli olan, benzerliklerinin yanında farklılıkları olsa da belirlenen kalite standartlarının uygulanıyor olmasıdır.

Günümüzde mal ve hizmetlerde kaliteyi güvence altına almaya yönelik uygunluk değerlendirmeleri, standardizasyon, belgelendirme ve akreditasyon olarak adlandırılmaktadır (Aktan ve Gencel, 2007, s.1). Eğitim bilimleri alanında daha çok akreditasyon işlemi yapılmaktadır. Kaliteyle ilişkili önemli kavramlardan biri olan akreditasyon da kalite değerlendirmesi yapılan kurumun veya programın alan

uzmanı kurumlar tarafından belirlenen standartlara sahip olduğunun bir göstergesi olarak tanımlanabilir. Akreditasyon, eğitim programlarının tanınması, veya uygun standartları bulduğuna ilişkin belge verilerek niteliğin onaylanması olarak da ifade edilebilir (Bakioğlu ve Baltacı, 2010, s.7). Yükseköğretimde akreditasyon bir yüksek öğretim kurumunun, yada yükseköğretim kurumu tarafından uygulanmakta olan her hangi bir programın ulusal ve/veya uluslararası düzeyde belirli kalite standartlarına sahip olduğunu ortaya koymaya amaçlayan ve böylece yükseköğretime talepte bulunanlar ve aynı zamanda kamuoyu nezdinde güven tesis etmeye yönelik bir sistemdir (Aktan ve Gencel, 2007, s.1). Akreditasyon konusu ülkemiz için üzerinde hızla çalışma yapılması gereken bir konudur. Akreditasyon sürecinin başlayabilmesi için Şekil 1’de görüldüğü gibi ilk olarak araştırma konumuz olan kalite standartlarının belirlenmiş olması gerekmektedir.

Şekil 1. Akreditasyon Süreci (Aktan ve Gencel, 2007, s.6)

Çalışmada öncelikle çevrimiçi eğitim kavramının kalite standartlarını belirleyen kurumlar tarafından nasıl tanımlandığı, çevrimiçi eğitimde kalite standartlarının neden bu kadar önemli hale geldiği, çevrimiçi eğitimin eğitimde hangi kavramları içine alarak bütünlüğünü oluşturduğu ve çevrimiçi eğitimde kalite standartlarını belirleyen alan uzmanı kurumlar üzerinde durulacaktır.

Çevrimiçi Eğitim

Çevrimiçi eğitim ile ilgili araştırmaların önemli isimlerinden Sloan Concurcium üyeleri Allen ve Seaman (2008, s.5) geleneksel, web tabanlı, hibrit ve çevrimiçi ders tanımlarını Tablo 1’deki gibi yapmaktadır. Tablo 1’e göre dersin türü içeriğin çevrimiçi aktarılma oranına göre belirlenmektedir. Bu yönüyle içeriğin çevrimiçi ortama aktarılma oranı %0 olduğunda ders türü geleneksel, %1-%29 arasında olduğunda web destekli, %30-%79 arasında olduğunda karma/hibrit ve %80’in üzerinde olduğunda çevrimiçi olarak nitelendirilmektedir. Geleneksel derslerde çevrimiçi teknoloji kullanılmaz, içerik sınıfta yazılı veya sözlü olarak sunulur. Öğrenciler ve öğretim elemanları geleneksel türdeki yüz yüze görüşmelerin aksine, çevrimiçi eğitimde sanal ortamlarda bir araya gelebilmektedir.

Tablo 1. Ders türlerinin tanımlanması

İçeriğin çevrimiçi aktarılma oranı	Dersin Türü	Özgün Tanımlama
0%	Geleneksel	Ders de çevrimiçi teknolojiler kullanılmaz – Ders içeriği yazılı ve sözlü olarak sunulur.
1 - 29%	Web Destekli	Yüz yüze yapılan dersi kolaylaştıracak web tabanlı teknolojileri kullanır. Ders programının ve ödevlerin web ortamından yayınlanması için içerik yönetim sistemleri kullanılabilir.
30 - 79%	Karma / Hibrit	Ders bazen çevrimiçi bazen de yüz yüze karma olarak yürütülür. Belirli oranda bir içerik çevrimiçi olarak, kalan içerik yüz yüze işlenir.
80+%	Çevrimiçi	Bir dersin tamamına yakını veya tamamı çevrimiçi yürütülür. Aynı mekanda yüz yüze görüşme gerçekleşmez.

Çevrimiçi eğitim, öğrenme-öğretme etkinliklerinin ve hizmetlerinin öğrenenlere bilgisayar ağları desteğiyle sunulduğu bir öğrenme biçimini ifade eder. Çevrimiçi eğitim, öğrenenlerin bir bilgisayar ve internet bağlantısını sağladıklarında çeşitli düzeylerde dersler alabilmesine olanak tanır (Çalışkan, 2002). Anadolu Üniversitesi çevrimiçi öğrenmeyi; bilişim teknolojilerini kullanarak, bireyin kendi kendine öğrenmesi ile gerçekleşen, bilgiye ulaşmada zaman, mekan sınırı tanımayan, eş-zamanlı ya da eş-zamansız olarak diğer öğrenenler ve öğretmenler ile iletişim kurulan, bilgisayar teknolojisinin sağladığı görsel ve işitsel tepkiler ile etkileşim kurulabilen, sosyo-ekonomik statü engellerini ortadan kaldıran, bireylere yaşam boyu eğitimin üstünlüğünden yararlanma olanağı sağlayan bir öğrenme ortamı olarak tanımlanmaktadır (Anadolu Üniversitesi İnternet Destekli Eğitim Sistemi, 2006). Bu yönleriyle günümüzde gerek uzaktan eğitim veren kurumlar, gerekse yüz yüze eğitim yapan kurumlar eğitimde kalitenin artmasına büyük katkısı olan çevrimiçi ortamlardan yararlanmaktadır. Çok farklı alternatiflerin öğrenme amaçlı kullanılmasını mümkün kılan çevrimiçi eğitim, uzaktan eğitim veren kurumların daha nitelikli bir öğretim süreci yürütmelerine imkan vermektedir (IHEP, 1999, ss:10-17). Taylor (2001, s.3) uzaktan eğitimin gelişim sürecini 5 nesil ile açıklamakta, 4. nesili internet teknolojilerinin kullanıldığı esnek öğrenme modeli ve 5. nesili internet, web, mobil teknolojiler gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinin tüm özelliklerini içinde barındıran zeki esnek öğrenme modeli olarak tanımlamaktadır. Tıpkı çevrimiçi eğitimin tanımında olduğu gibi, gerek 4. nesil gerekse 5. nesil uzaktan eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasını ifade etmektedir. Bu yönüyle uzaktan eğitim ile çevrimiçi eğitim arasında çok yakın bir ilişki olduğu söyleyebiliriz.

Eğitim Bilimleri alanında davranışçı ve bilişsel kuramdaki gerçekler de dikkate alınarak oluşturmacı kuram ön plana çıkmaktadır. Oluşturmacı kurama göre öğrenme, öğrenenin aktif olması gereken bir süreçtir (Kuzu, 2005; Gültekin, 2004; Çalışkan, 2002; Aydın, 2002; Gündüz, 2007, s.11). Öğrencilerin aktif bir katılım süreci içerisinde öğrenmesi, yeni binyılın öğrenci özellikleri arasında da gösterilmektedir. Yeni Binyılın Öğrencileri kendilerini pasifleştiren öğretim uygulamalarına tahammül edememekte, tam tersine aktif şekilde yaparak yaşayarak öğrenmeyi tercih etmektedirler (Şahin, 2009, s.160). BİT sayesinde insanlar öğrenmek istedikleri bilgilere saniyeler içerisinde ulaşabilmekte ve gereksinim duydukları bilgileri aktif bir katılım süreci içerisinde öğrenebilmektedir (Uysal ve Kuzu, 2009c, s.2). Kısaca BİT, eğitim bilimleri alanında bir paradigma değişimine neden olmuştur. Paradigma değişiminin yansımaları olarak Eğitim Bilimleri alanında bilgisayar destekli öğretim, bilgisayar tabanlı eğitim, internet destekli öğretim, internet tabanlı eğitim, web destekli eğitim, web tabanlı eğitim gibi yeni kavramlar ortaya çıkmıştır (Uysal ve Kuzu, 2009a, s.1). Belirtilen bu kavramları;

Tablo 1'deki açıklamaları ve alanyazındaki tanımları dikkate alarak çevrimiçi eğitim kavramı altında toplamak mümkün gözükmemektedir.

Çevrimiçi eğitimde kişisel bilgisayar, DVD, CD-ROM, Dijital Televizyon, PDA ve cep telefonu gibi İnternet erişimi olan donanımlar ile internet ortamında gerçekleştirilen e-posta, tartışma, forum, görüntülü konuşma ve birlikte çalışma uygulamaları kullanılmaktadır (Ersoy ve Acartürk, 2006, s.2). İçerik yönetim sistemleri ve öğrenme yönetim sistemleri belirtilen uygulamaların tek bir merkezde bütünleştirilmesini sağlayan internet tabanlı ortamlardır. Geçmişte mektupla, telefonla gerçekleştirilen sadece basılı materyallerin gönderilebildiği Uzaktan Eğitim de BİT sayesinde daha nitelikli öğrenme süreçlerine imkan sağlamaktadır. Çevrimiçi öğrenme, uzaktan eğitimin en çok tercih edilen basamağı haline gelmiştir. Bilgisayarlaşan cep telefonları sayesinde mobil öğrenme de m-öğrenme kavramı olarak alanyazında yerini almıştır. M-öğrenme, eğitim teknolojilerinde güncel eğilimler araştırmalarında öncelikli konular arasında gösterilmektedir (Çuhadar ve Odabaşı, 2004, Girgin, 2010, ss:76-77). Geleneksel eğitim kurumlarında da öğrenme kaynaklarının artırılması, öğretim programında belirlenen amaçlara daha kolay ulaşılması açısından yukarıda belirtilmekte olan çevrimiçi eğitim uygulamalarına yer verilmektedir.

Yükseköğretimdeki eğilimler üniversiteleri elektronik ortamları kullanmaya itmekte ve öğrencilerine çevrimiçi olanaklar sunmalarını gerektirmektedir. Eğitimde BİT entegrasyonunun sağlanması ile birlikte son yıllarda dünyada bireylerin öğrenme ve kendini yenileme ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için sayıları sürekli artan çevrimiçi eğitim programları açılmaktadır (AFT, 2000, s.5; IHEP, 2000, s.1; SLOAN-C, 2002; SREB, 2006, s.3 Allen ve Seaman, 2008, s.1; Allen ve Seaman, 2010, s.2; Clarke-Okah ve diğerleri, 2009, s.3).

Tablo 2'de 2002 ve 2007 yılları arasında Amerika'da ortaöğretim sonrası öğretimlerine devam eden toplam öğrenci sayısı ve öğrencilerin çevrimiçi derslere katılma durumlarına ilişkin istatistikler verilmektedir (Allen ve Seaman, 2010, s.8).

Tablo 2. Amerika'da Yükseköğretime toplam katılım ve çevrimiçi katılma istatistikleri (2002 – 2010 arası)

Yıl	Toplam Katılım	Yükseköğretimde toplam yıllık büyüme oranı	En az bir çevrimiçi ders alan öğrenci	Çevrimiçi katılımda yıllık büyüme oranı	Çevrimiçi katılımın toplam katılıma oranı
2002	16,611,71	Uygulanmamıştır	1,602,970	Uygulanmamıştır.	9.6%
2003	16,911,48	1.8%	1,971,397	23.0%	11.7%
2004	17,272,04	2.1%	2,329,783	18.2%	13.5%
2005	17,487,48	1.2%	3,180,050	36.5%	18.2%
2006	17,758,87	1.6%	3,488,381	9.7%	19.6%
2007	18,248,13	2.8%	3,938,111	12.9%	21.9%
2008	18,698,63	2.5%	4,606,353	16.9%	24.6%
2009	19,036,86	1.2%	5,579,022	21.1%	29.3%

Tablo 2'de verilen istatistikler yorumlandığında;

- 2002' den bu yana çevrimiçi eğitimden yararlanan öğrenci sayısı sürekli olarak artmıştır.
- 2009 güz döneminde 5.5 milyonluk bir öğrenci topluluğu %1.2'lik bir yıllık büyüme oranı ile en az bir tane çevrimiçi ders almıştır. En az bir çevrimiçi ders alan öğrenci sayısı bir önceki seneye göre yaklaşık bir milyon artış göstermiştir.

- 2009 yılındaki çevrimiçi derslere katılımında %21.1'lik yıllık büyüme oranı, tüm yükseköğretime katılımdaki büyüme oranı %1.2'den kat ve kat daha fazladır.
- Amerika'da 2009 güz döneminde tüm yükseköğretim öğrencilerinin %30'una yakına en az bir dersini çevrimiçi almıştır.

Çevrimiçi Eğitimde Kalite Standartları

Allen ve Seaman tarafından (2008, 2010) yapılan Sloan Konsorsiyum anketleri, IHEP (2000) tarafından yapılan araştırma gibi American Federation of Teachers (AFT) tarafından gerçekleştirilen (2000) araştırmada da çevrimiçi eğitimin Amerika'nın yükseköğretim sisteminde hızla büyüdüğü ve kullanım alanının arttığı sonucu ortaya çıkmıştır. Uzmanlar ve organizasyonlar bu büyümenin istenen sonuçları sağlaması bakımından çevrimiçi eğitimde kalitenin daha fazla önem kazandığını belirtmektedir (Middlehurst, 2000, s.3; Cavanaugh, 2002, s.175). Ancak çevrimiçi eğitimde kalite anlamında bazı belirsizliklerin olduğu da var olan bir gerçektir (WICHE, 1995; IHEP, 2000). Amerika'da Yüksek Eğitim Birliği üyeleri, çevrimiçi eğitimde kalite güvencesinin henüz istenen düzeyde olmadığını ve bu durumu çözülmesi gereken bir sorun olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Yüz yüze eğitim için geliştirilmiş olan standartlar da çevrimiçi eğitimin farklı doğasından kaynaklanan nedenlerden dolayı tam olarak uyuşmamaktadır (Clarke-Okah ve diğerleri, 2009, ss:3-4; IHEP, 2000, s.7). Bu nedenle çevrimiçi eğitimin kendi parametreleri dikkate alınarak üstünlükleri ve sınırlılıkları dikkate alınarak kendi özellikleri doğrultusunda kalite standartları hazırlanması gerekmektedir (Middlehurst, 2000; Twigg, 2001, s.3). Kimi uzmanlar, kimi organizasyonlar konu üzerindeki belirsizlikleri kaldırmak amacıyla ilkeler, prensipler, kılavuzlar ve standartlar geliştirmektedir (Middlehurst, 2000, ss:8-9; Twigg, 2001, ss:4-5; Parker, 2004, ss:393-402; Woolsey and Rodchua, 2004, ss:2-4 Fountain, 2006, s.4; Yeung, 2002, s.3). Amerika'da çevrimiçi eğitimde kalite standartlarının geliştirilmesi üzerine araştırmalar yapan öncü kurumların isimleri aşağıda verilmektedir (Yeung, 2002, s.3; IHEP, 2000, s.5):

- American Association for Higher Education (AAHE)
- American Council of Education (ACE)
- American Distance Education Consortium (ADEC)
- American Federation of Teachers (AFT)
- Council for Higher Education Accreditation (CHEA)
- Institute for Higher Education Policy (IHEP)
- Maryland Online Consortium (MOL)
- National Education Association (NEA)
- North American Commission of Online Learning (NACOL)
- Southern Regional Education Board (SREB)
- Sloan Consortium (Sloan-C)
- Western Interstate Commission for Higher Education (WICHE)

Yükseköğretimde çevrimiçi eğitim veren kurumların ve bu kurumlarda eğitim gören öğrenci sayılarındaki hızlı artış, özellikle dünyanın gelişmiş ülkelerinde çevrimiçi eğitimde "kalite standartları" sorununu gündeme getirmektedir. Çevrimiçi eğitim veren kurumların yeterli olmayan tecrübeleri ve altyapıları bu konuyu daha da ön plana çıkarmaktadır (Oblinger ve diğerleri, 2001, s.19). Amerika'da başlangıçta bireysel olarak yapılan çevrimiçi eğitime yönelik kalite çalışmaları, zaman içinde konunun öğretim tasarımı, teknoloji, ölçme ve değerlendirme vb. gibi farklı temel alanlar içermesi ve dolayısı ile ortak akıl gerektirmesi yüzünden konseyler, konsorsiyumlar, dernekler tarafından yürütülmektedir. Çevrimiçi eğitimde kalitenin tanımlanmasına ve geliştirilmesine dönük olarak alanyazında kalite standardı olarak dile gelen standartlar, ilkeler, esaslar, yönergeler araştırılmakta, belirlenmekte ve geliştirilmektedir. Çevrimiçi eğitimde kalitenin değerlendirilmesi amacıyla programlara ve derslere yönelik kalite standartları ile birlikte, alanyazında ismi "benchmark" olarak tanımlanan, kalite açısından kurumlar arası değerlendirmeyi mümkün kılan kalite standartları bulunmaktadır. Kaliteye yönelik

sürekli gelişim sürecini de yansıtmak amacıyla gerek bireysel, gerek kurumsal araştırmalara kurumların, programların ve derslerin kalite açısından değerlendirilmesini sağlayan kalite standartlarına değinmek ve alanyazındaki örnekleri tanıtmak konunun daha iyi anlaşılabilmesini sağlayacaktır.

1. Örnek: Chickering and Gamson (1987). İyi Uygulama için 7 İlke.

Yükseköğretime yönelik olarak ilk kalite standartları Chickering and Gamson (1987) tarafından "İyi Uygulama için 7 İlke" başlığı altında sunulmuştur. Belirtilen 7 ilke şunlardır:

1. Öğretim elemanları ve öğrenciler arasındaki iletişimi güçlendirin,
2. Öğrenciler arasında işbirliğini geliştirin,
3. Aktif öğrenme teknikleri kullanın,
4. İhtiyaç olduğu anda geri bildirim verin,
5. Öğrenme etkinlikleri için harcanması gereken zamanı vurgulayın (zaman + enerji = öğrenme)
6. Tüm beklentileri bildirin,
7. Öğrencilerin farklı yetenekler ile geldiklerini ve farklı öğrenme stillerine sahip olduklarını dikkate alın ,

Chickering and Gamson (1987) tarafından belirlenen ilkeler çevrimiçi eğitimden ziyade, bilgi ve iletişim teknolojileri ile yüz yüze eğitimde kalitenin sağlanması ve artırılmasına yöneliktir. Araştırmada çevrimiçi eğitimde kalite için birlikte bütünleşmesi gereken temel alanlar etkinlik, beklentiler, işbirliği, etkileşim, farklılıklar ve sorumluluklar olarak gösterilmiştir.

2. Örnek: WICHE komisyonu (1995). Elektronik Ortamda Önerilen Akademik Derece ve Sertifika Programları için İyi Uygulama İlkeleri

Uzmanlar teknolojinin hızla eğitime entegre olmasıyla elektronik ortamlarda yürütülen programlarda kaliteyi nasıl sağlayabileceklerini ve geliştirebileceklerini sorgulamaya başladılar. Amerika'da çevrimiçi eğitime yönelik kurumsal anlamda ilk çalışma WICHE komisyonu tarafından gerçekleştirilmiştir. 1995 yılında WICHE yükseköğretimde elektronik ortamlarda sunulan sertifika programlarının niteliğini artırmak için Eğitim İletişimi Batı Ortaklığı (WCET: Western Cooperative for Educational Telecommunications) projesinin başlamasına neden olan sorular; kalitenin nasıl tanımlanması ve ilkelerinin neler olması gerektiği üzerinedir (Krauth, 1996, s.6).

WICHE, Amerika'nın batısında bulunan 15 bölgede öğrenci başarısını güvence altına almak ve yükseköğretim sistemini geliştirmek için araştırmalar yapmakta, projeler yürütmektedir. Elektronik ortamlarda yürütülen dersler için WICHE (1995) tarafından bir proje gerçekleştirilmiştir. Yükseköğretimde niteliğin yükseltilmesi amacıyla başlatılan proje 3 yılda tamamlanmıştır. Çalışma ile bölgeler arasında ortak kullanılacak elektronik ortamların geliştirilmesine fırsat tanınması gerektiği vurgulanmıştır. Batı bölgelerindeki yükseköğretim kurumları, düzenleme kurulları ve bölgesel akreditasyon merkezleri tarafından kullanılmak üzere Elektronik ortamlarda sunulan sertifika programlarına yönelik olarak, etkili uygulamalar için gerekli ilkeler belirlenmiştir. Belirlenen ilkeler "Elektronik Ortamda Önerilen Akademik Derece ve Sertifika Programları için İyi Uygulama İlkeleri" başlığı ile yayınlanmıştır. Aşağıda WICHE (1995) tarafından geliştirilmiş olan ilkeler verilmektedir.

Eğitim Programları ve Öğretim

- Programın sonunda kazanılacak davranışlar öğrenme çıktıları içinde bölüm ve sertifika programına uygundur.
- Elektronik ortamlarda önerilen diploma ve sertifika programları tutarlı ve bütünleşiktir.

- Program fakülte ve öğrenciler arasında eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan etkileşim imkanları sağlar.
- Fakülte elektronik ortamlarda önerilen programları gözetim altına alır.

Kurumsal Bağlam ve Yükümlülük

Rol ve Görev

- Program, kurumun rol ve görevi ile uyumludur.
- Denetim ve onay süreçleri, programın amaçlarına ulaşması için kullanılan teknolojinin uygunluğunu güvence altına alır.

Öğretim Elemanı Destek

- Program elektronik sistemler üzerinden öğretimle ilgili öğretim elemanlarına destek hizmetleri sunar.
- Program öğretme amaçlı olarak teknoloji kullanan görevlilere mesleki gelişim fırsatları verir.

Öğrenme Kaynakları

- Program öğrencilerin uygun öğrenme kaynaklarına ulaşmasını sağlar.

Öğrenciler ve Öğrenme Hizmetleri

- Kayıtlı öğrenciler, öğrenmelerini destekleyecek öğrenci hizmetlerine kolayca erişir.
- Program öğrencilere eğitim programı hakkında açık, tam ve güncel bilgi, ders ev diploma gereksinimleri, öğrenci fakülte etkileşimi, teknolojik beceri ve yeterliliklere ilişkin ilkeler, teknik araç-gereç gereksinimleri, akademik destek sistemlerinin varlığı ve finansal yardım kaynakları, ücretler ve ödeme politikaları hakkında bilgiler verir.
- Programa kabul edilen öğrenciler, programın üstesinden gelebilecek ön bilgi ve teknik yeterliliği sahiptir.
- Tanıtım, üyelik ve kayıt materyalleri var olan programı açık ve net bir şekilde ifade eder.

Destek Sorumlulukları

- Fakülte değerlendirme politikaları, elektronik ortamlarda önerilen programlarla ilgili etkili öğretimi ve bilimsel etkinlikleri kapsar.
- Kurum, öğrencilerin diploma ve sertifika eğitimlerini tamamlayabilmeleri için teknik ve finansal destek verme sorumluluklarını yerine getirir.

Ölçme ve Değerlendirme

- Kurum eğitimin etkililiğini, öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi, öğrenci ders tekrarı, öğrenci-fakülte memnuniyeti ile ölçer. Öğrenciler program değerlendirme sonuçlarına ulaşabilir.
- Kurum tamamlanan program ve her ders için başarı belgesi verir ve değerlendirme yapar.

WICHE, yüz yüze eğitimde olduğu gibi çevrimiçi eğitimde de kalitenin ne kadar önemli olduğunu bildiği için standartları belirli temel alanlar içerisinde hazırlamıştır. Böylece kalitenin farklı temel alanların birbiri ile bütünleşerek ortaya çıkabildiği gerçeği de ortaya çıkmıştır. WICHE'den sonra yapılan araştırmalarda da çevrimiçi eğitimde kalite standartlarının belirli temel alanlar içerisinde ele alındığı görülmektedir. Alanyazında temel alanlar; anahtar alanlar (key areas: Clarke-Okah ve diğerleri, 2009, s.4), elementler (elements: Sloan-C, 2003), kolonlar (pillars: Sloan-C üyesi Moore, 2005, s.1) konular (issues: SREB, 2006, s.4), kategoriler (categories: IHEP, 2000, s.9), güçler (forces: Chickering and Gamson, 1987, s.3) gibi farklı kavramlar ile ifade edilmektedir. Araştırmada kavram bütünlüğün sağlanması amacıyla ilgili kavramlar temel alan olarak ifade edilmiştir. Çevrimiçi eğitimde kalite standartları ilk defa Eğitim ve Öğretim, Kurumsal Bağlam ve Yükümlülük, Ölçme ve Değerlendirme temel alanları dikkate alınarak belirlenmiştir. Kurumsal Bağlam ve Yükümlülük temel alanın da Rol ve Görev, Öğretim Elemanı Destek, Öğrenme Kaynakları, Öğrenciler ve Öğrenme Hizmetleri, Destek Yükümlülükleri olarak alt alanlara ayrılarak incelenmiştir. WICHE (1995) 16 ilke belirleyerek çevrimiçi eğitimde kaliteyi tanımlamaya çalışmıştır.

3. Örnek: AFT (2000). Uzaktan Eğitim: İyi Uygulama için Standartlar

Amerikalı Öğretmenler Federasyonu (AFT: The American Federation of Teachers), 1916 yılında kurulmuş, bugün 1,5 milyon üye ile temsil edilmekte ve ülke çapında 3,000 yerel şube ile temsil edilmektedir. AFT, teknoloji destekli uzaktan eğitimin hızla yayılması nedeniyle önemi bir anda artan uzaktan eğitimde kalite üzerine 1998 yılında orijinal adıyla Uzaktan Eğitim: İyi Uygulama için Standartlar başlıklı bir araştırma başlatmıştır. Uzmanlar eşliğinde hazırlanan, içinde nicel ve nitel çözümlenelerin yapılmasını gerektiren soruların yer aldığı anket, hem yüz yüze eğitim ile hem de uzaktan eğitim ile ders veren 200 öğretmene uygulanmıştır. Anket sonuçları uzmanlar tarafından değerlendirilmiş ve 2 yıl süren araştırma sonunda ortaya çıkan standartlar kamuoyu ile paylaşılmıştır. Araştırma sonunda ortaya çıkan 14 standart aşağıda belirtilmektedir (AFT, 2000, ss:1-26).

1. Fakültenin akademik kontrolü elinde tutması gerekmektedir.
2. Fakülte uzaktan öğretme sürecinde gerekli özel şartları karşılamak için hazır hale getirilmelidir.
3. Ders tasarımı, kullanılacak potansiyel ortamları (sanal destek, öğrenci etkileşimi vb.) dikkate alarak yapılmalıdır.
4. Öğrenciler dersin gerekliliklerini tam olarak anlamalı ve başarıya hazır hale getirilmelidir.
5. Uzaktan eğitimden sorumlu ekibin sürekli yakın bir etkileşim içinde olması gerekmektedir.
6. Sınıf boyutu normal bir fakültede bulunan sınıfa benzer olarak belirlenmelidir.
7. Dersler öğrenme çıktılarını kazandıracak gerekli tüm materyalleri içermelidir.
8. Konuların birden çok farklı uygulama yaparak öğrenilmesi cesaretlendirilmelidir.
9. Eşdeğer araştırma fırsatlarının sağlanması gerekmektedir.
10. Kullanılan öğrenci akademik başarı ölçme teknikleri, yüz yüze eğitimde kullanılan teknikler ile karşılaştırılabilir olmalıdır.
11. Hem yüz yüze hem de uzaktan eşdeğer danışma fırsatları sağlamak gerekmektedir.
12. Fakülte materyallerin kullanılması ve zaman içerisinde geliştirilerek yeniden kullanılması üzerinde kontrolü elinde bulundurmalıdır.
13. Tüm lisans programları, aynı zamanda ve aynı yerde yüz yüze sınıf çalışması içermelidir.
14. Uzaktan eğitim programının değerlendirilmesi, uzaktan eğitim veren kurumun kendisinin, federal hükümetin ve akreditasyon ajanslarının her üçünün de sorumluluğu altında olmalıdır.

4. Örnek: IHEP (2000). Alanda Kalite: İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitimde Başarı için Standartlar

Çevrimiçi eğitimde kalite standartlarına yönelik bir diğer araştırmada Yüksek Eğitim Politikaları Enstitüsü (IHEP: The Institute for Higher Education Policy) tarafından Alanda Kalite: İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitimde Başarı için Standartlar başlığı ile 2000 yılında yapılmıştır. Amaç sayıları hızla artan çevrimiçi programlara sahip olan kurumların kalite açısından karşılaştırılmasını sağlayacak alanyazında benchmark olarak tanımlanan standartları ortaya koymaktadır. Araştırma 3 aşamada tamamlanmıştır (IHEP, 2000, ss:9-11). 1. aşamada ilgili standartların belirlenmesi ve bir standart havuzu oluşturulması için internet tabanlı uzaktan eğitim alanında otorite olarak kabul edilen uzmanlar, eğitim kurumları tarafından yayınlanan makaleler incelenerek 7 temel alan içerisinde 45 standart belirlenmiştir. Belirlenen standartların önem durumunun ve uygulanma durumunun belirlenmesini sağlayacak bir ölçme aracı geliştirilmiştir. 2. aşamada, geliştirilen ölçme aracının uygulanması ve yüz yüze görüşmeler yapılması için uzaktan eğitim veren kurumlar belirlenmiştir. Kurumlar belirlenirken uzaktan eğitimde büyük tecrübeye sahip olmasına, uzaktan eğitimde lider bir kurum olarak görülmesine, bölgesel olarak akreditasyona sahip olmasına ve birden fazla lisans programını tamamen çevrimiçi ortamlardan yürütmesine dikkat edilmiştir. Bu ölçütler göz önünde bulundurularak 6 kurum belirlenmiştir. 3. aşamada belirlenen kurumlar ziyaret edilmiş, kurumlarda görev yapan yöneticiler, öğretim elemanları, öğrenciler ile görüşmeler yapılmış ve ziyaretler sonunda ölçme aracı uygulanarak ilgili veriler

toplanmıştır. Gerekli istatistiksel analizler yapılarak ölçme aracına son şekli verilmiştir. Ölçme aracı, ölçme aracının geçerliliğine ve güvenilirliğine yönelik bilgilere Scanlan (2003, ss:1-10) veya Fountain (2006, ss:63-69) tarafından yapılan araştırmalardan ulaşılabilmektedir. Araştırma sonunda aşağıda belirtilen çevrimiçi eğitim kurumlarının kalite açısından değerlendirilmesini mümkün kılan 7 temel alan ve bu temel alanların altındaki 24 standart belirlenmiştir.

Kurumsal Destek

- Şifre koruma, şifreleme, yedekleme gibi elektronik güvenlik ölçümlerini içeren teknoloji planı yürürlükte olup, kalite standartlarını, bilginin bütünlüğü ve geçerliliğini garanti altına almaktadır.
- Kullanılan teknolojiler aksamadan güvenle çalışmaktadır.
- Merkezi sistem, uzaktan eğitim alt yapısının gelişmesine destek sağlamaktadır.

Ders Geliştirme

- Ders geliştirme, tasarım ve sunum için gereken minimum standartları içeren kılavuzlar, ders içeriğinin sunumunda kullanılan teknolojileri belirlemektedir.
- Öğretim materyalleri belirtilen standartlarına uygunluğu açısından, düzenli aralıklarla gözden geçirilmektedir.
- Dersler, öğrencilerin dersleri ve program gereksinimlerini analiz, sentez ve değerlendirme yapmalarını sağlayacak şekilde tasarlanmaktadır.

Öğretme ve Öğrenme Süreci

- Öğrencilerin fakülte ve birbirleri ile etkileşimi sesli mesaj ve e-posta gibi farklı yollarla kolaylaştırılmaktadır.
- Ödev ve sorulara verilen geri bildirim yapıcı ve güncel olarak zamanında verilir.
- Öğrencilere, kaynakların doğruluğunu değerlendirebilecek seviyede etkili araştırma yöntemleri bilgisi verilmektedir.

Ders Yapısı

- Çevrimiçi program başlamadan önce öğrencilerin uzaktan öğrenme sorumluluğunu taşıma durumu ve gerekli erişim kaynaklarına sahip olma durumu belirlenmektedir.
- Öğrenciler, dersin amaçları, derse ilişkin kavramları, dersin öğrenme çıktıları gibi derslere ilişkin konularda bilgilendirilmektedir.
- Öğrenciler web üzerinden sanal kütüphane gibi çevrimiçi öğrenme kaynaklarına erişebilmektedir.
- Öğretim elemanları ve öğrenciler, ödevlerin teslim tarihleri ve ödev sonuçlarının açıklanma tarihleri konusunda birlikte karar vermektedir.

Öğrenci Destek

- Öğrenciler, kabul şartları, okul harcı, ders kitapları, teknik donanım, disiplin şartları ve öğrenci destek hizmetleri vb. program hakkında bilgilendirilmektedir.
- Öğrencilerin, elektronik veri tabanları, kütüphaneler, hükümet arşivleri, haber servisleri ve diğer bilgi kaynaklardan güvenilir ve geçerli bilgilere ulaşmaları sağlanarak uygulamalı eğitim verilmektedir.
- Program veya dersin devam süresi boyunca öğrenciler, elektronik ortamların kullanılmasına yönelik yönergeler, ders başlangıcından önceki uygulamalar ve gerekli teknik destek ekibine ulaşım ile ilgili konularda teknik destek alma fırsatına sahiptir.
- Öğrenci şikayetlerini gösteren sorular, öğrenci hizmet personeli tarafından hızlı ve doğru bir şekilde cevaplanmaktadır.

Öğretim Elemanı Destek

- Öğretim elemanlarına çevrimiçi ders geliştirme amaçlı teknik destek hizmeti verilmektedir.

- Öğretim elemanları, sınıf öğretiminden çevrimiçi öğretime geçiş sürecinde desteklenmekte ve süreç içerisinde değerlendirilmektedir.
- Öğretim elemanlarına verilen eğitimler ve destek, akran danışmanlığını da içererek yürütülen çevrimiçi ders boyunca devam etmektedir.
- Öğretim elemanları, öğrencilerin elektronik ortamlardan eriştikleri verileri kullanmalarından kaynaklanan sorunlarla ilgili yazılı kaynaklar hakkında bilgilendirilmektedir.

Ölçme ve Değerlendirme

- Programın etkililiği ve öğretme-öğrenme süreci, farklı yöntemlerin kullanıldığı bir ölçme süreci içinde değerlendirilir.
- Katılım sayıları, ücretler ve başarılı/yenilikçi teknoloji kullanımına ilişkin veriler, program etkililiğinin ölçülmesi için kullanılmaktadır.
- Beklenen öğrenme çıktıları anlaşılır, yararlı ve uygun olması için düzenli olarak gözden geçirilmektedir.

5. Örnek: Sloan Consortium (2002). Çevrimiçi Eğitimde Kalite için Elementler

Sloan Consortium (Sloan-C) eğitim kurumlarının, organizasyonların, eğitimcilerin kaliteli bir çevrimiçi eğitim sunabilmesi için kalitenin çerçevesini çizmeye yönelik araştırmalar yapmaktadır. Sloan-C, çevrimiçi eğitime yönelik seminerler, konferanslar düzenlemekte, raporlar hazırlamakta, kitaplar yazmakta ve Journal of Asynchronous Learning Networks isimli dergiyi çıkarmaktadır. Sloan-C çevrimiçi eğitimde kalitenin ne denli önemli olduğundan yola çıkarak, 2002 yılında Çevrimiçi Eğitimde Kalite için Elementler başlıklı araştırmayı yayınlamıştır (Mayadas, Bourne, & Moore, 2002, ss:7-12). Bu araştırmada kalitenin çerçevesi belirlenmeye çalışılmış ve çevrimiçi eğitimde kalitenin çerçevesi 5 temel alan ile çizilmiştir. Sloan-C kaliteye yönelik araştırmalarında temel alanlar için kolon, element kavramlarını kullanmaktadır. Belirlenen 5 temel alan ve her bir temel alanın hedefi aşağıda verilmiştir.

Element 1- *Etkili Öğrenme*: Çevrimiçi öğrenmede kalite, en azından yüz yüze eğitim programlarında gerçekleşen öğrenmedeki kadar etkili olması koşulu ile ispat edilmektedir.

Element 2: *Uygun Maliyet*: Kurumsal iş uygulamaları, etkili, yüksek kaliteli eğitim programlarının üretilmesini ve daha fazla eğitim gereksinimin karşılanmasını desteklemektedir.

Element 3- *Erişim*: Aldığı dersi başarmak, derecesini, programını tamamlamak isteyen tüm öğrenciler her hangi bir disiplindeki öğrenme kaynağına çevrimiçi olarak erişebilmektedir.

Element 4- *Öğretim Elemanı Memnuniyeti*: Bu element 3 ana etkinliği içermektedir.

- 1) Çevrimiçi öğretim için öğretim elemanı katılımının sürmesi ve katılımın daha da artması
- 2) Çevrimiçi öğretim için güçlü bir öğretim elemanı farkındalığı olması, bunun yanında çevrimiçi öğretim sürecinden memnuniyet duyulması
- 3) Çevrimiçi uygulamalar ve ders amaçları kapsamında öğretim elemanlarının çevrimiçi ve yüz yüze sunuş yöntemlerini bütünleşmesi

Element 5- *Öğrenci Memnuniyeti*: Dersini tamamlamış bir öğrencinin memnuniyeti aşağıdaki 3 yolla ölçülebilir.

- 1) Öğrencinin öğretim elemanları ve diğer öğrenciler ile etkileşim düzeyi
- 2) Öğrencinin öğrendikleri ile ders tanımında yazan öğrenme çıktılarının karşılaştırılması
- 3) Teknolojinin ve öğrenciye verilen desteğin yeterliliği ve uygunluğu

6. Örnek: SREB ve NACOL (2006). Çevrimiçi Dersler için Ulusal Kalite Standartları

Amerika'da eğitimin gelişmesine yardımcı olmak amacıyla çalışmalarına başlayan komisyonlardan biri olan Doğu Bölgesi Eğitim Komisyonu (SREB: Southern Regional Education Board) 1948 yılında kurulmuştur. Komisyon Alabama, Arkansas, Delaware, Florida, Georgia, Kentucky, Louisiana, Maryland, Mississippi, North Carolina, Oklahoma, South Carolina, Tennessee, Texas, Virginia, West Virginia olmak üzere 16 eyalette faaliyet göstermektedir. SREB bugün Amerika'da 3300 okul, 800 yüksekokul ve üniversite ile ilköğretimden yükseköğretime kadar eğitimin her düzeyinde öğretimin geliştirilmesi, öğrenmenin zenginleştirilmesi, öğrenci başarısının artırılması için eyalet liderleri, okullar ve eğitimciler ile doğrudan işbirliği içinde çalışmalarını yürütmektedir. SREB misyonu gereği, çevrimiçi öğrenmedeki hızlı büyümeye kayıtsız kalmamış ve kaliteli çevrimiçi derslerin nasıl tasarlanması gerektiği konusunda standartlar belirlemiştir. Kaliteli bir çevrimiçi derste olması gereken standartları ders içeriği, öğretim tasarımı, öğrenci başarısını ölçme, teknoloji ve ders değerlendirme & yönetim olarak 5 tema altında incelemiştir. Çevrimiçi Eğitim Kuzey Amerika Konseyi (NACOL: North American Council for Online Learning) çevrimiçi eğitim için belirlenen kalite standartlarına yönelik geniş kapsamlı bir araştırma yapmış ve SREB tarafından belirlenen kalite standartlarının konsey üyesi kurumlar tarafından "Çevrimiçi Dersler için Ulusal Kalite Standartları" başlığı kullanılmasına karar vermiştir. NACOL (2006) yaşadığımız çağa ayak uyduracak neslin yetişmesinin önemini de dikkate alarak SREB (2006) tarafından belirlenen temel alanların yanına 21. Yüzyıl Becerileri olarak yeni bir temel alan daha eklenmesine karar vermiştir. SREB tarafından çevrimiçi dersler için hazırlanan ve NACOL tarafından yeni bir tema eklenen kalite standartları aşağıda bilgilerinize sunulmaktadır.

İçerik

- Dersin hedefleri ve amaçları ölçülebilir ve katılımcıların ders sonunda neyi bilecekleri ve neler yapabilecekleri anlaşılır bir şekilde belirtilir.
- Ders içeriği ve ödevler bölgesel veya ulusal geçerliliği olan içerik standartlarına uygundur.
- Ders etkinlikleri ve değerlendirmeler ders ile ilişkili olan yerel, bölgesel ve ulusal ölçütler ile uyumludur.
- Ders içeriği ve ödevler, standartlara uygun hazırlanan içeriğin öğretimi için yeterli zorluk, derinlik ve genişliktedir.
- Bilgi okur yazarlığı ve iletişim becerileri birleştirilmekte ve eğitim programının yapı taşı olarak görülmektedir.
- Öğrenciler başarılarını artıracak öğrenme kaynaklarına ve materyallere dersten önce ulaşabilmektedir.
- Dersin anlaşılır bir tanıtımını sağlayan öğretim programına (syllabus) ulaşabilmektedir.
- Ders gereksinimleri, dersin hedefleri ve ders kapsamı ile tutarlıdır ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmektedir.
- Öğrencilere, ailelere ve danışmanlara; ders öğretmeni ve ders sağlayıcı ile nasıl iletişim kurabileceklerini gösteren bilgiler, iletişim süreçlerini de içermektedir.
- Telif hakkı olan materyallerin kullanımına ilişkin bilgiler verilmektedir.
- Ders etkinlikleri, tartışmalar, e-posta iletişimi ve intihal gibi konulara yönelik akademik bütünlük (entegrasyon) ve internet etiğine ilişkin beklentiler açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmektedir.
- Gizlilik politikaları anlaşılır bir şekilde belirtilmektedir.
- Öğretici kaynakları ve ders notları erişime açıktır.
- Ölçüm yöntemleri, ödev yanıtları ve ödevlere yönelik açıklamalar belirtilmektedir.

Öğretim Tasarımı

- Ders tasarımı öğrenci gereksinimlerini kolay anlaşılır bir şekilde yansıtmakta ve öğrenmenin gerçekleşmesi için farklı yöntemleri içermektedir.
- Öğretim süreci, üniteler ve dersler şeklinde düzenlenmektedir.

- Ders ünitesi tanıtımları; göstermektedir.
- Her ders, çoklu öğrenme fırsatları sunarak öğrencilerin içeriğe hakim olmalarını sağlayacak ders tanıtımını, üniteyi çevreleyen amaçları, etkinlikleri, değerlendirme yöntemlerini ve üniteye yönelik ders kaynaklarını içermektedir.
- Ders, öğrencilerin öğrendikleri kavram ve becerileri, zamanla unutmayacakları şekilde tasarılanmaktadır.
- Ders yönergesi, öğrencilerin aktif öğrenmesini sağlayan etkinlikleri içerir.
- Öğrencilerin içeriğe hakim olması için farklı öğrenme yöntemleri sunan öğretim, öğrenci gereksinimlerine dayanmaktadır.
- Öğretmen öğrenciler için farklı öğrenme stili ve tercihler içeren öğrenme etkinlikleri düzenlemektedir.
- Ders öğrencilerin üst düzey düşünme, eleştirel düşünme, neden-sonuç analizi yapabilme, artan karmaşıklıkta düşünme becerilerini geliştirecek fırsatlar sunmaktadır.
- Çok kültürlü eğitimi yansıtan ders, doğru, güncel ve ön yargısız bilgiler içermektedir.
- Öğretmen, öğrenci gereksinimlerini karşılayacak öğrenme etkinlikleri düzenlemektedir.
- Okunabilirlik düzeyi, yazılan ödevlerin dili ve matematiksel gereksinimler, ders içeriği ile uyumlu ve öğrenciler için uygundur.
- Ders tasarımı öğrenci gelişimi için zamanında ve sık geribildirim içeren öğretmen-öğrenci etkileşimine fırsat vermektedir.
- Ders; becerileri geliştirmek, materyallerin kullanılmasını ve sürecin izlenmesini sağlamak için öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci etkileşiminin gerçekleşmesine fırsat vermektedir.
- Öğrenciler, ders içeriğini zenginleştirmek için oluşturulmuş kaynaklara erişebilmektedir.

Öğrenci Değerlendirme

- Dersin hedefleri ve amaçları ile tutarlı olan öğrenci değerlendirme stratejileri, anlaşılır bir şekilde belirtilmektedir.
- Ders yapısı, öğrencinin içerik hakimiyetini ölçmek için yeterli ve uygun yöntemleri ve prosedürleri içermektedir.
- Sürekli ve sık ölçümler öğrencilerin bir sonraki derse hazır olma durumunu onaylamak için yürütülmektedir.
- Ölçme stratejileri ve araçlar, ders notunun ötesinde öğrencilerin içerik hakimiyeti ve sınıf içindeki gelişimlerinin her an farkında olmalarını sağlamaktadır.
- Ölçme materyalleri, öğretmenin öğrencileri ölçmek için esneklik gösterebilen farklı yöntemler kullanmasına imkan vermektedir.
- Öğretmenlere dereceli puanlandırma anahtarı ve parçalı, tek parça ödev değerlendirme modelleri gibi alternatifler sağlanmaktadır.
- Notlandırma politikaları ve uygulamaları kolaylıkla anlaşılabilir.

Teknoloji

- Ders mimarisi çevrimiçi öğretmenlere, öğrenme fırsatlarını arttırmak için içerik, etkinlikler ve ölçme tekniği eklemeye olanak sağlamaktadır.
- Dersler çoklu okul takvimine göre işlenmektedir (4*4, blok, geleneksel akademik takvim vb.).
- Çevrimiçi ders ortamında dolaşmak kolaydır.
- Ders çevrimiçi ortam kullanımını en üst düzeye çıkarmakta ve video, CD ve pod cast gibi alternatif öğrenme kaynaklarına erişimi mümkün kılmaktadır.
- Donanım, web tarayıcı, ve yazılım gereksinimleri belirtilmektedir.
- Teknoloji kullanımına ilişkin ön koşullar tanımlanmaktadır.
- Derste içeriğe uygun özel araçlar ve yazılımlar kullanılmaktadır.
- Birlikte çalışabilen teknik standartlar, farklı öğrenme yönetim sistemleri arasında içerik paylaşımına izin vermektedir.

- Birlikte çalışabilen teknik standartlar, soruların, değerlendirmelerin ve sonuçların paylaşımını güvence altına almaktadır.
- Ders tüm öğrencilerin erişimini garantiye alan Section 508 standartları ve W3C yönergesi olarak tanımlanan küresel tasarım ilkelerini karşılamaktadır.
- Ders içerisinde kullanılan e-kitaplara ilişkin, e-kitaplara erişimini, e-kitapların alternatif versiyonlarının ve diğer öğretim materyallerinin dağıtımını güvenceye alan yayınevleri için geçerli standartları (NIMAS) desteklemektedir.
- Ders sağlayıcı, ders öğretmeni, teknik destek ve ders yönetimi ile okul koordinatör yardımı hakkında destek vermektedir.
- Ders sağlayıcı çevrimiçi eğitime uyum etkinlikleri düzenlemektedir.

Ders Değerlendirme ve Yönetim

- Derse yönelik eş değerlendirme (peer review) sonuçları ve öğrenci değerlendirmeleri yapılmaktadır.
- Ders sağlayıcıları ders etkililiğini ölçmek için çoklu yöntemler kullanmaktadır.
- Ders düzenli aralıklarla etkililik açısından değerlendirilmekte ve bulgular gelişimin temelini oluşturmak için kullanılmaktadır.
- Ders yeniliklerin öğretim sürecine yansıtılması için düzenli aralıklarla güncellenmektedir.
- Ders sağlayıcı, eyalet içerisinde önerilen dersin yürütülmesinde yetkilidir.
- Öğretmen mesleki öğretim standartlarına sahiptir, ders verdiği alanda gerekli akademik kariyere sahiptir ve dersin çevrimiçi yürütülebilme için eğitim almıştır.
- Öğrenci bilgileri, Family Educational Rights and Privacy Act (FERMA) tarafından belirlenen ölçütler dahilinde gizli kalmaktadır.

21. yy. Yeterlilikleri

- Öğrencilere ders süreci içerisinde; öğrenmeyi öğrenme, yaşam boyu öğrenme, bilişim okuryazarlığı, yaratıcı & eleştirel düşünme, küresel farkındalık gibi 21. yy becerileri kazanmaktadır.

7. Örnek: Maryland Online (2003). Kalite Konusunda Standartlar

Maryland bölgesinde bulunan 20 üniversite ve yüksekokulun birlikte çalışmasıyla oluşturulan Maryland Online konsorsiyumu, vizyonunu dünya genelinde uzaktan eğitimde lider olmak ve çevrimiçi eğitimde kaliteyi yükseltmek olarak belirlemiştir (<http://marylandonline.org/>). Bu kapsamda derslerin çevrimiçi olarak yürütüldüğü sertifika programları, ön lisans, lisans ve yüksek lisans programları açmaktadır. Konsorsiyum tarafından hazırlanan Quality Matters Programı ile açılan çevrimiçi dersler, üye olan kurumlar tarafından sürekli gelişim anlayışı ile eş değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Maryland Online Yüksek Eğitimi İyileştirme Bütçesinden (FIPSE) aldığı ödenek ile kalitenin ölçümü ve çevrimiçi geliştirilen derslerde kalite güvencesi için kurumlar arası sürekli gelişimi modelini geliştirmiştir. Maryland Online konsorsiyumu tarafından aşağıdaki 3 misyon ortaya konmuştur.

- Uzaktan eğitim ile yüksek kaliteli derslere, sertifika ve lisans programlarına erişimi kolaylaştırmak.
- Konsorsiyuma üye olan kurumlar ve uzaktan eğitimde kaliteyi arayan diğer ilgililer için kaynaklar ve mesleki gelişim fırsatları sağlamak.
- E-öğrenme için araştırmaları teşvik etmek, uygulamaları ve ilkeleri geliştirmek.

Bu misyonları gerçekleştirilebilmek için yürütülmekte olan Quality Matters Programı kapsamında çevrimiçi derslerin kalite açısından değerlendirebilmek amacıyla 8 temel alan ve her bir temel alan ile ilgili standartlar belirlenmiştir. Maryland Online tarafından 2003-2006 yılları arasında kullanılan ücretsiz puanlama anahtarı aşağıdaki tablolarda belirtilmektedir (Maryland Online, 2003, ss:1-16). 3 puan olan

standartlar, temel standartlar olarak tanımlanmış ve çevrimiçi dersin kaliteli sayılabilmesi için 3 üzerinden mutlak 3 puan alması gerekmektedir.

Tablo 3. Ders Genel Bakış ve Tanıtım Standartları ve Puanlar

Standartlar		Puan
1. Ders Genel Bakış ve Tanıtım	1.1 Yönergeler ders nasıl başlanacağını ve tüm ders bileşenlerinin nerede bulacağını açıkça belirtmektedir.	3
	1.2 Kullanılan her bir ifade öğrencilere dersin amaçlarını ve dersin bileşenlerini tanıtmakta; dersin karma olması durumunda ifadeler yüz yüze ve çevrimiçi ders bileşenlerini arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır.	3
	1.3 Çevrimiçi tartışmalar, e-posta ve iletişimin diğer formlarını içeren internet etiğine yönelik beklentiler, açık açık bildirilmektedir.	2
	1.4 Öğretim elemanı öğrenciler ile tanışmakta ve öğrenciler öğretim elemanının tanıtım sayfasına çevrimiçi olarak ulaşabilmektedir.	1
	1.5 Öğrencilerden kendilerini sınıfa tanıtılmaları istenmektedir.	1
	1.6 Asgari teknoloji gereklilikleri, asgari öğrenci becerileri ve önkoşul bilgileri açıkça ifade edilmektedir.	1

Tablo 4. Öğrenme Amaçları Standartları ve Puanlar

Standartlar		Puan
2. Öğrenme Amaçları	2.1 Dersin öğrenme amaçları ölçülebilir öğrenme çıktıları tanımlamaktadır.	3
	2.2 Modül - ünite düzeyindeki öğrenme amaçları ölçülebilir öğrenme çıktıları tanımlamakta ve dersin öğrenme amaçları ile tutarlılık göstermektedir.	3
	2.3 Tüm öğrenme amaçları öğrencilerin kolayca anlayabileceği şekilde yazılmakta ve açıkça belirtilmektedir.	2
	2.4 Öğrencilerin öğrenme amacına nasıl ulaşacağını hakkındaki yönergeler yeterli olmakta ve kolaylıkla anlaşılabilir.	2
	2.5 Öğrenme amaçları, dersin gereklerine uygun olarak modül veya ünite düzeyinde tasarlanmakta ve bildirilmektedir.	2

Tablo 5. Ölçme ve Değerlendirme Standartları ve Puanlar

Standartlar		Puan
3. Ölçme ve Değerlendirme	3.1 Ölçme yöntemleri; dersin öğrenme amaçlarına ulaşma düzeyini belirlemekte, sorgulamalar ders etkinlikleri ve ders kaynakları dikkate alınarak yapılmaktadır.	3
	3.2 Not verme politikaları kolayca anlaşılabilir.	3
	3.3 Ölçme ve değerlendirme stratejileri öğrencilere sık, anlamlı ve hızlı bir geri bildirim sağlamaktadır.	3
	3.4 Yapılacak farklı ölçmeler için seçilen ölçmelerin türleri ve yöntemleri uzaktan öğrenme ortamları için uygundur.	2
	3.5 Öz-denetim veya uygulama türünde verilen görevler (alıştırmalar, araştırmalar, sunumlar, tartışmalar vb.) öğrencilerin hızlı geribildirim ihtiyacını karşılamaktadır.	1

Tablo 6. Kaynaklar ve Materyaller Standartları ve Puanlar

Standartlar		Puan
4. Kaynaklar ve Materyaller	4.1 Öğretim materyalleri öğrenme amaçlarına ulaşmayı desteklemekte ve içeriğin öğrenilmesi için yeterli derinlik ve genişliğe sahiptir.	3
	4.2 Öğretim materyalleri çevrimiçi ortamlara uygun bir biçimde sunulmakta, öğrenciler tarafından kolaylıkla erişilmekte ve kullanılmaktadır.	3
	4.3 Ders bileşenlerinin (içerik, öğretim yöntemleri, teknolojiler ve öğretim materyalleri) amacı kolaylıkla anlaşılabilir.	2
	4.4 El kitapları, videolar, CD-ROM'lar, ve bilgisayar yazılımları gibi destekleyici nitelikteki öğretim materyalleri ders bileşenleri (içerik, öğretim yöntemleri, teknolojiler ve öğretim materyalleri) ile tutarlıdır.	1
	4.5 Çevrimiçi derslerde kullanılan tüm kaynaklar ve materyaller için telif hakkı, kaynakça gösterme vb. dikkate alınmaktadır.	1

Tablo 7. Öğrenen Etkileşimi Standartları ve Puanlar

Standartlar		Puan
5. Öğrenen Etkileşimi	5.1 Öğrenme etkinlikleri, belirlenen amaçların ve öğrenme çıktılarının kazanımlarını desteklemektedir.	3
	5.2 Öğrenme etkinlikleri, öğretim elemanı-öğrenci, içerik-öğrenci ve gerekiyorsa öğrenci-öğrenci etkileşimini teşvik etmektedir.	3
	5.3 Standartlar; öğretim elemanına e-posta yanıtı, notları açıklama, tartışma süresi için gereken zamanı bildirmekte ve etkileşim süreçlerine öğretim elemanının katılım durumunu belirtmektedir.	3
	5.4 Etkileşimin hangi şartlar altında ve nasıl gerçekleşeceği ile ilgili gerekli ölçütler açıkça sıralanmaktadır.	2
	5.5 Ders tasarımı öğretim elemanlarını ile öğrencileri aktif ve katılımcı olmaları konusunda harekete geçirmektedir.	2

Tablo 8. Ders Teknolojisi Standartları ve Puanlar

Standartlar		Puan
6. Ders Teknolojisi	6.1 Teknolojik araçlar ve çevrimiçi ortamlar, dersin öğrenme amaçlarını desteklemekte ve öğrenme-öğretme süreci ile bütünleşmektedir.	3
	6.2 Teknolojik araçlar ve çevrimiçi ortamlar, öğrenci etkileşimini güçlendirmekte ve öğrencilere daha aktif bir öğrenci olması için yol göstermektedir.	2
	6.3 Ders için gereken teknolojilere (pdf okuyucu, ortam yürütücü veya özel eğitim yazılımları vb.) öğrencilerin rahatlıkla ulaşmaları sağlanmaktadır.	2
	6.4 Geniş çaplı bir erişilebilirliğin sağlanması için teknolojik araçlar, çevrimiçi ortamlar ve sunuş yöntemleri öğrencilerin sahip olduğu alışkanlıklar, imkanlar dikkate alınarak belirlenmektedir.	1
	6.5 Uzaktan kaynaklara nasıl erişileceğini anlatan yönergeler yeterlidir ve kolay anlaşılabilir.	1
	6.6 Ders teknolojileri erişim kolaylığının sağlanması açısından verimli uygulamalardan ve var olan ekonomik avantajlardan yararlanmaktadır.	1

Tablo 9. Öğrenen Destek Standartları ve Puanlar

Standartlar		Puan
7. Öğrenen Destek	7.1 Ders yönergeleri, önerilen teknik desteğin kapsamını anlaşılır bir şekilde sıralamaktadır.	2
	7.2 Ders yönergeleri, kurumun akademik destek sisteminin sağlanan kaynakların etkili kullanımında öğrencilere nasıl yardımcı olduğunu açıklamakta veya ilgili web sayfasına yönlendirmektedir.	2
	7.3 Ders yönergeleri, kurumun öğrenci destek hizmetlerinin sağlanan kaynakların etkili kullanımında öğrencilere nasıl yardımcı olduğunu açıklamakta veya ilgili web sayfasına yönlendirmektedir.	1
	7.4 Ders yönergeleri, araştırma, bilgi notları, teknoloji vb. ile ilgili temel soruların yanıtlarını içeren rehberleri ve kaynakları sıralamakta veya ilgili web sayfasına yönlendirmektedir.	1

Tablo 10. Erişebilirlik Standartları ve Puanlar

Standartlar		Puan
8. Erişebilirlik	8.1 Ders, Engelli Amerikalılar Kanunu (ADA) içindeki gerekliliklerinin önemini kabul etmektedir.	3
	8.2 Web sayfaları, üzerindeki metin halindeki içeriğin görsel işitsel alternatif eşdeğerini içermektedir.	1
	8.3 Web sayfaları, internet üzerinde içeriğin öğrenilmesine yardımcı, kendini sesli veya işitsel olarak tanıtabilen bağlantılara sahiptir.	1
	8.4 İçeriğin okunabilirliği konusunda gereken hassasiyet gösterilmektedir.	1

Geliştirilen puanlama anahtarına göre 3 puana karşılık gelen temel standartların tümüne sahip olması ve genel toplamda 68 veya daha fazla bir puan alması kalite açısından değerlendirilen çevrimiçi dersin iyi tasarımı olduğunu göstergesi olarak kabul edilmektedir (Maryland Online, 2003, s.1).

Çevrimiçi eğitimde kalite standartlarının belirlenmesine yönelik Amerika'da gerçekleştirilen daha yüzlerce araştırmaya rastlamak mümkündür. Amerika'da alana yönelik otoriter kurumlar ve saygın araştırmacılar tarafından yapılmış olması ve araştırma konusunu ana hatları ile açıkladığı düşünüldüğünden açıklanan örneklerin kapsamın anlaşılması bakımından yeterli olduğu düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Birleşmiş Milletler (2010), UNESCO (2010) gibi bazı uluslararası otoriteler ile AB merkezli Bologna süreci, 2010 sonrası Bologna ve Bologna 2020; çevrimiçi öğrenmenin 21. yüzyılın yaşamboyu öğrenme, uluslararasılaşma, küreselleşme, e-devlet hedefleri ile birlikte sektörlerin sürekli gelişmesi gibi bazı küresel hedefleri yakalamada önemli bir rol oynayacağını vurgulamaktadır (ENQA, 2010, s.39). Eğitimin diğer sunuş yöntemlerinde olduğu gibi çevrimiçi eğitimde de akademik değerlendirme, kalite ve akreditasyon, dünya yükseköğretim gündeminin baş sıralarında yer alan konular arasındadır (YÖK, 2007a, s.101). Son yıllarda eğitim ve özellikle öğrenme büyük önem kazanmıştır. Eğitim bilimleri alanında üretilen; özellikle Amerika'da üzerinde durulan harmanlanmış öğrenme (blended learning), esnek öğrenme (flexible learning), dağıtık öğrenme (distributed learning), karma öğrenme (mixed learning), bütünleşik öğrenme (integrated learning) ve özellikle Avrupa Birliği tarafından üzerinde

durulan öğrenmeyi öğrenme, yaşamboyu öğrenme gibi kavramlar öğrenme üzerine odaklanmaktadır. Öğrenmenin 21. yüzyılın başat kavramlarından biri haline dönüşmesi nedeniyle, çevrimiçi eğitimde dünya'ya öncülük yapan Amerika'da çevrimiçi eğitim ve öğretimde, öğrenmeyi güvence altına alan standartlar belirlenmekte ve geliştirilmektedir. Bu araştırmalar konunun önemi ve hassasiyeti göz önünde bulundurularak komisyonlar, konseyler tarafından ortak akıl ve disiplinlerarası çalışmalar ile yürütülmektedir.

Amerika'da geliştirilen kalite standartları dikkate alındığında, kalite standartlarının; altyapı, içerik, teknoloji, öğrenme kaynakları, ölçme ve değerlendirme, ders geliştirme, öğrenci destek, öğretim elemanı destek, öğretim tasarımı, öğrenci hizmetleri, öğrenen etkileşimi, erişebilirlik, öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi, diğer kurumlar ile işbirliği, kurumsal destek, finans yönetimi, yönetim yükümlülükleri, program değerlendirme ve 21. yüzyıl becerileri temel alanları altında incelendiği görülmektedir (WICHE, 1995; IHEP, 2000; Frydenberg, 2002; Maryland Online, 2003; SREB, 2006). Amerika'da çevrimiçi eğitim programları, çevrimiçi dersler ve çevrimiçi eğitim veren kurumlar makalede açıklanan kalite standartları çerçevesinde değerlendirilerek kalite açısından hangi düzeyde oldukları ortaya çıkarılmaktadır. Değerlendirme sonuçlarına göre akredite edilen kurumun, programın veya dersin ülke çapında tanınırlığı sağlanmakta ve ilgili öğeler arasında transfer işlemleri (farklı kurumlardan ders alma ve alınan notların kabul edilmesi vb.) gerçekleştirilebilmektedir.

Ülkemiz, Mayıs 2001'de Prag Konferansı ile Bologna süreci kapsamında Avrupa Birliği üye ülkeleri ile birlikte yüz yüze eğitimde kalite güvencesi değerlendirme sürecine ortak olmuştur (YÖK, 2007b, s.2). 2003 yılında Bologna süreci üyesi 40 ülkenin katılımı ile Berlin Konferansı gerçekleştirilmiştir. Berlin Konferansında 2 sene içerisinde gerçekleştirilmek üzere alınan önemli kararlardan biri de kurumsal, ülkesel ve Avrupa düzeyinde kalite güvencesinin geliştirilmesidir (Eurydice, 2009, s.15). Bunun üzerine Yüksek Eğitimde Avrupa Kalite Güvencesi Birliği'nin (ENQA) öncülüğünde Yüksek Eğitim Alanında Avrupa Kalite Güvence Standartları ve İlkeleri başlıklı bir rapor hazırlanmıştır (ENQA, 2005, ss:1-41). 2005 yılında Bologna sürecinin 45 üye ülkesinin katılımı ile Bergen Konferansı gerçekleştirilmiştir. Bergen Konferansında ENQA öncülüğünde hazırlanan raporda kalite güvencesi için belirlenen standartların ve ilkelerin uygulanmasına karar verilmiştir.

Bologna izleme grubu 2005 yılından bu yana her iki senede bir olmak üzere ülkemiz de dahil olmak üzere üye ülkelerin yükseköğretim sistemlerini değerlendirmektedir (Bologna Follow-Up Group, 2005; Bologna Follow-Up Group, 2007; Bologna Follow-Up Group, 2009). Ancak bu değerlendirmeler çevrimiçi eğitim yapan kurumları, çevrimiçi programları ve çevrimiçi dersleri kapsamamaktadır. Bu ciddi eksiğin farkına varan ENQA 2009 yılının eylül ayında İsveç Ulusal Ajansı ile birlikte Sigtuna/İsveç'de bir çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştayın ana teması "E-öğrenmede Kalite Güvencesi" olarak belirlenmiştir. Avrupa'da çevrimiçi eğitime yönelik geliştirilmiş ve geliştirilmekte olan standartlar ve ilkeler de bulunmaktadır. Ancak Amerika ile kıyaslandığında Avrupa'nın çevrimiçi eğitimde kalite konusunda ciddi anlamda geride olduğu görülmektedir. ENQA hazırlanmış olduğu raporda (2010, s.17), çevrimiçi eğitimde ortak kabul görmüş kalite standartlarının olmamasını, çevrimiçi eğitimde kalite değerlendirmesi adına bir sınırlılık olarak görmektedir. Bu gerçeklikten hareketle üye ülkeler tarafından çevrimiçi eğitimde kalitenin yükseltilmesi adına ortak projeler hazırlanmalıdır. Örneğin E-xellence projesi kapsamında 8 temel konu altında belirlenen 33 standart kullanılarak üye ülkelerin çevrimiçi eğitim kurumları Bologna İzleme Grubu ve EADTU tarafından yürütülecek bir proje ile değerlendirilebilir ve Bologna İzleme Grubunun 2005, 2007 ve 2009 yılında hazırladıklarına benzer şekilde raporlaştırılabilir. Bu sayede ilgili kurumlara yol gösterecek bir kılavuz da Avrupa Birliği bünyesinde hazırlanmış olacaktır.

AB Entegrasyon süreci sayesinde üniversitelerimiz yükseköğretimde kalitenin gelişmesi adına, stratejik planlar hazırlamakta, ortak akıl çerçevesinde misyonlarını, vizyonlarını, temel değerlerini gözden

geçirmekte, öz değerlendirme raporlarını yayınlamakta, mesleki yeterlilikleri ve öğrenme çıktılarını belirlemektedir. Yapılan bu çalışmaların yüz yüze eğitimde olduğu gibi, çevrimiçi eğitim alanında hangi düzeye ulaştığının da bir saptanması gerekmektedir. Her ne kadar Bologna Süreci kapsamında kalite güvencesi üzerine bir değerlendirme yapılıyorsa da bu ilkeleri belirleyen bilim insanlarının sözlerine kulak verilmelidir:

Bu standart ve ilkelerin amacı, hem yüksek öğretim kurumlarının kendilerine ait kalite güvencesi sistemlerini geliştirmek, hem de dış kalite güvencesini üzerine alan ajanslara yardımcı olmak ve kılavuzluk yapmaktır. Böylece, kurumlar ve ajanslar için genel bir referans çerçevesi sunulmuş olur. Bu standart ve ilkeler zorla bir takım uygulamaları kabul ettirmek olarak yorumlanamayacağı gibi belirlenmiş olan standart ve ilkelerin değişmeyeceği anlamına da gelmemektedir (ENQA, 2005, s.13).

Yapılan bu araştırmada çevrimiçi eğitime öncülük eden Amerika'da geliştirilen kalite standartları ve ilkeler incelenerek bir bütünlük içerisinde bilgilerimize sunulmaya çalışılmıştır. Berlin Konferansında (2003) alınan kurumsal, ulusal ve Avrupa düzeyinde kalite güvencesinin geliştirilmesi kararı dikkate alınarak, ülkemizde çevrimiçi eğitim programları sunan kurumlar ortak bir proje ile çevrimiçi eğitime yönelik kalite standartları geliştirilebilir. Çevrimiçi eğitime hayat veren teknolojinin sürekli yenilediği dikkate alınırsa alanyazında belirtilen kalite standartlarının da zaman içerisinde yeniden düzenlenmesi gerektiği sonucu ortaya çıkacaktır. Geliştirilen standartlar dikkate alındığında mobil teknolojilerin kullanımı, topluma hizmet, medya takibi gibi önemli konulara yeterince yer verilmediği göze çarpmaktadır. Öncelikli olarak kendi kurumlarımız için, eğitim sistemimize uygun, ülkemizin 2023 vizyonuna ulaşmasında en üst düzeyde katkı sağlayacak şekilde çevrimiçi eğitimde kalite standartları belirlenmeli ve gerekli kalite kontrol mekanizmaları devreye sokulmalıdır. Doğrudan veya dolaylı olarak 2 milyona yakın insanımızın yararlandığı çevrimiçi eğitim için kalite çalışmalarına gerek kurumsal olarak, gerekse YÖK koordinatörlüğünde ülke çapında hız verilmesi gerekmektedir. Belirlenen standartların karşılanmasına yönelik araştırma-geliştirme çalışmaları ile çevrimiçi eğitimde dünya standartlarının üstünde bir kalite kültürünün oluşturulması, ilgili tüm kurumların ortak amacı haline getirilmelidir.

Kaynakça

- Aktan C. C. ve Gencil, U. (2007). Yüksek öğretimde akreditasyon. C. Can Aktan (Ed.). *Değişim çağında yüksek öğretim* içinde. İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayınları.
- American Federation of Teachers. (2000). *Distance Education: Guidelines for good practice*. 16 Kasım 2007 tarihinde http://www.aft.org/pubs-reports/higher_ed/distance.pdf adresinden edinilmiştir.
- Allen, I. E., & Seaman, J. (2008). *Staying the course online education in United States*. MA, USA: Sloan Consortium. 16 Kasım 2008 tarihinde http://www.sloan-c.org/publications/survey/pdf/staying_the_course.pdf adresinden edinilmiştir.
- Allen, I. E., Seaman, J. (2010). *Class differences online education in the United States*. MA, USA: Sloan Consortium. 16 Kasım 2010 tarihinde http://sloanconsortium.org/publications/survey/pdf/class_differences.pdf adresinden edinilmiştir.
- Anadolu Üniversitesi İnternet Destekli Eğitim Sistemi. (2006). Çevrimiçi öğrenme nedir?. 09 Temmuz.2010 tarihinde http://cevrimici.anadolu.edu.tr/genel_bilgiler/sub01.htm adresinden edinilmiştir.
- Aydın, C. H. (2002). *Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin eğilimler*. Çalışma Açıköğretim Fakültesi 20. Kuruluş Yılı Nedeniyle, Uluslararası Katılımlı Açık ve Uzaktan Eğitim sempozyumunda sunulmuş bildiri. 22 Kasım 2010 tarihinde http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Hakan_Aydin2.doc adresinden edinilmiştir.

- Ayaydın, A. (2010). Görsel sanatlar eğitiminde standart kavramı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(1), 159-172.
- Bakioğlu, A. ve Baltacı, R. (2010). *Akreditasyon eğitimde kalite*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bologna Follow-up Group. (2005). *Bologna process stocktaking report 2005*. Bergen, Norway: European Commission.
- Bologna Follow-up Group. (2007). *Bologna process stocktaking report 2007*. London, UK: European Commission.
- Bologna Follow-up Group. (2009). *Bologna process stocktaking report 2009*. Leuven, Belgium: European Commission.
- Cavanaugh, C. (2002). *Distance education quality: Success factors for resources, practice and results*. Jacksonville, FL: Ideal Group.
- Chickering, A., & Gamson, Z. (1987). Seven principles for good practice in undergraduate education. *American Association for Higher Education Bulletin*, 39(7), 3-7.
- Chickering, A., Ehrmann, S. C. (1996). Implementing the seven principles: Technology as a lever. *AAHE Bulletin*, October, 3-6.
- Clarke-Okah, W., Coomaraswamy, U., Rama, D. ve Hope, A. (2009). *Quality assurance toolkit for distance higher education institutions and programmes*. Vancouver, Canada: Commonwealth of Learning.
- Çalışkan, H. (2002). *Çevrimiçi (Online) eğitimde öğrenci etkileşimi*. Çalışma Açıköğretim Fakültesi 20. Kuruluş Yılı Nedeniyle, Uluslararası Katılımlı Açık ve Uzaktan Eğitim sempozyumunda sunulan sözlü bildiri. 22 Kasım 2010 tarihinde http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Hasan_Caliskan.doc adresinden edinilmiştir.
- Çoklar, A. N. (2010). Ailede dönüşümler. H. Ferhan Odabaşı (Ed.). *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Işığında Dönüşümler* içinde (s.185-208). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çuhadar, C. ve Odabaşı H. F. (2004). Mobil teknolojilerin eğitimde kullanımı. *Uluslararası 2. Balkan Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitapçığı*, 317-321.
- Doğan, E. (2002). *Eğitimde toplam kalite yönetimi*. Ankara: Academyplus Yayınevi.
- European Association of Distance Teaching Universities. (2006). *E-xcellence Project*. 7 Ocak 2011 tarihinde <http://www.eadtu.nl/e-xcellence/default.asp> adresinden edinilmiştir.
- European Association for Quality Assurance in Higher Education. (2005). *Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area*. Helsinki, Finland. 09 Temmuz 2009 tarihinde http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/050221_ENQA_report.pdf adresinden edinilmiştir.
- European Association for Quality Assurance in Higher Education. (2010). *Quality assurance of e-learning*. Helsinki, Finland. 07 Ocak 2011 tarihinde www.enqa.eu/files/ENQA_wr_14.pdf adresinden edinilmiştir.
- Ersoy, A. F. ve Acartürk, C. (2006). Uluslararası çevrimiçi yükseköğretim ve Türkiye'nin durumu: Üniversite bilgi işlemlerine öneriler. *Akademik Bilişim Konferansları*, 9-11 Şubat. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Eurydice. (2009). *Higher education in Europe 2009: Developments in the Bologna process*. 09 Temmuz 2009 tarihinde http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/eurydice09_en.pdf adresinden edinilmiştir.
- Fountain, S. (2006). *An investigation into quality assurance in internet-based education as defined by higher education organizations*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Capella University, Minnesota.
- Girgin, C. (2010). Özel eğitimde dönüşümler. H. Ferhan Odabaşı (Ed.). *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Işığında Dönüşümler* içinde (s.61-80). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gültekin, M. (2004). Öğretme-Öğrenme sürecinde yeni yaklaşımlar. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 25-51.

- Gündüz, Ş. (2007). Bilgi ve iletişim teknolojileri ve öğretmen eğitimi: Küresel bağlam ve yapı. H. Ferhan Odabaşı (Çeviri Ed.). *Öğretmen Eğitiminde Bilgi ve İletişim Teknolojileri* içinde (s.5-22). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güney, Ö. (2009). *Kalite, kalite nedir?*. 14 Aralık 2010 tarihinde <http://www.omerguney.com/dosyalar/kalite.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Hamalainen, K. (2003). Common standards for programme evaluations and accreditations, *European Journal of Education*?, 38(3), 291-300.
- Institute for Higher Education Policy. (1999). *What's the difference?: A review of contemporary research on the effectiveness of distance learning in higher education*. 16 Kasım 2007 tarihinde <http://www.ihep.org/assets/files/publications/s-z/WhatDifference.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Institute for Higher Education Policy. (2000). *Quality on the line: Benchmarks for success in internet-based distance education*. 16 Kasım 2007 tarihinde <http://www.ihep.org/assets/files/publications/m-r/QualityOnTheLine.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Kantarci, H. (2001). *Toplam kalite yönetimi ve toplum kalitesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Kovancı, A. (1999). *Toplam kalite yönetimi*. İstanbul: Hava Harp Okulu Yayınları.
- Krauth, B. (1996). Principles of good practice for distance learning programs [Elektronik versiyon]. *Cause/Effect*, Spring, 6-8.
- Kuzu, A. (2005). *Oluşturmacılığa dayalı çevrimiçi destekli öğretim: Bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Maryland Online. (2003). *Guide to online course design and quality standards*. 7 Aralık 2010 tarihinde http://www.ipfw.edu/celt/grants/PDFs/qualitystandards_rubric.pdf adresinden edinilmiştir.
- Maryland Online. (2010). *Quality matters program*. <http://marylandonline.org> adresinden 20 Ekim 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Mayadas, F., Bourne, J., & Moore, J. C. (2002). Introduction. J. Bourne & J. C. Moore (Ed.). *Elements of Quality Online Education*. MA, USA: The Sloan Consortium.
- Middlehurst, R. (2000). *Quality assurance and accreditation for virtual education: A discussion of models and needs*. Guildford, UK: University of Surrey, Center for Policy and Change in Higher Education.
- Moore, J. C. (2005). *The Sloan consortium quality framework and the five pillars*. Needham, MA, USA: Sloan Consortium. 07 ocak 2011 tarihinde <http://sloanconsortium.org/publications/books/qualityframework.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Oblinger, G. D., Barone, A. C., & Hawkins, L. B. (2001). *Distributed education: Challenges, choices, and a new environment for the American Council On Education*. USA: American Council on Education.
- Odabaşı, F. (1997). Öğretim üyelerinin eğitim teknolojilerinden yararlanmaları: Değişime direnç mi, meydan okuma mı?. *IV Eğitim Bilimleri Kongresi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Özer, M., Gür, B. S. ve Küçükcan, T. (2010). *Yükseköğretimde kalite güvencesi*. Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı.
- Parker, N. K. (2004). The quality dilemma in online education. Terry Anderson & Fathi Elloumi (Ed.). *Theory and Practice of Online Learning* içinde (s.305-340). Canada: Athabasca University. 16 Aralık 2010 tarihinde http://cde.athabascau.ca/online_book/pdf/TPOL_book.pdf adresinden edinilmiştir.
- Scanlan, C. L. (2003). Reliability and validity of a student scale for assessing the quality of internet-based distance learning. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 6(3), 1-10.
- Southern Regional Educational Board. (2006). *Standards for quality online courses*. Atlanta, GA, USA: Southern Regional Educational Board. 14 Ocak 2008 tarihinde http://www.sreb.org/programs/edtech/pubs/2006Pubs/06T05_Standards_quality_online_course_s.pdf adresinden edinilmiştir.

- Şahin, M. C. (2009). Yeni binyılın öğrencileri'nin özellikleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 143-154.
- Şendağ, S. ve Uysal, Ö. (2010). Vatandaşlıkta dönüşümler. H. Ferhan Odabaşı (Ed.). *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Işığında Dönüşümler* içinde (s.257-279). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şimşek, M. (2001). *Toplam kalite yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Taylor, J. (2001). The future of learning-learning for the future: Shaping the transition. *Proceedings of the 20th ICDE World Congress*, Düsseldorf, Germany. 17 Aralık 2010 tarihinde http://www.fernuni-hagen.de/ICDE/D-001/final/keynote_speeches/wednesday/taylor_keynote.pdf adresinden edinilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (2009). *Kalite*. 11 Mayıs 2009 tarihinde <http://tdk.gov.tr> adresinden edinilmiştir.
- Twigg, C. A. (2001). *Quality assurance for whom? Providers and consumers in today's distributed learning environment*. Troy, NY: The PEW Learning and Technology Program, Center for Academic Transformation, Rensselaer Polytechnic Institute.
- Uysal, Ö. ve Kuzu, A. (2009a). An investigation about quality standards for online education. *1st International Conference on Computational and Information Science-CIS'09*, USA: Houston, Texas.
- Uysal, Ö. ve Kuzu, A. (2009b). A thesis proposal: Quality standards of online higher education in Turkey. *The 2nd EMUNI Conference on Higher Education and Research (HE&R2009)*, Slovenia: EMUNI University.
- Uysal, Ö. ve Kuzu, A. (2009c). Çevrimiçi eğitimde kalite standartlarının belirlenmesi gerekliliği. *3. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Western Interstate Commission for Higher Education. (1995). *Principles of good practice for electronically offered academic degree and certificate programs*. 02 Eylül 2009 tarihinde www.wiche.edu/telecom/Projects/balancing/principles.htm adresinden edinilmiştir.
- Woolsey, R., Rodchua, S. (2004). Quality measurement and good practices in Web-based distance learning: A case study of the industrial management program at Central Missouri State University [Elektronik versiyon]. *Journal of Industrial Technology*, 20(4), 1-9.
- Yeung, D. (2002). Toward an effective quality assurance model Of Web-based learning: The perspective of academic staff. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 4(2), 1-17.
- Yükseköğretim Kurulu. (2007a). *Türkiye'nin yükseköğretim stratejisi*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu. 20 Nisan 2008 tarihinde http://www.yok.gov.tr/content/view/557/238/lang,tr_TR/ adresinden edinilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu. (2007b). *Bologna süreci 2005-2007 durum değerlendirme raporu*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu. 09 Temmuz 2009 tarihinde http://www.veterinary.ankara.edu.tr/erasmus/bologna_07.pdf adresinden edinilmiştir.

EXTENDED ABSTRACT

With transformation into information society, education has become a priority for any person at any age. While determining the European Union policies, it is seen that especially the understanding of life-long learning was taken into consideration. Thanks to information and communication technologies (ICT), one can easily, quickly, effectively and economically reach the information, one of the most important elements giving its name to the era we live in. ICT plays quite an important role in innovations. In the process of technology integration in education, there have been such developments as blended learning, open learning, flexible learning, integrated learning, distance learning, distributed learning, online learning and e-learning. As can be understood from these

concepts, learning has become one of the most strategic concepts of the 21st century. Since the ability to learn to learn allows students to learn the necessary information on their own, it is defined as one of the common characteristics of the 21st-century students.

Online education can be considered as one of the most effective methods in the acquisition of not only the ability to learn to learn but also the understanding of life-long learning. Depending on these developments, especially in America with the leading role in the field of educational sciences and in all other developed countries in the world, an increasing number of online programs and online courses are executed. In America, when statistics regarding the total participation in higher education and in the online participation is taken into consideration (Allen and Seaman, 2010, p.8), it is seen that:

- since 2002, the number of students using online education has constantly increased.
- in the Fall Term of 2009, a community of 5,5 million students took at least one online course with a growth rate of 1,2%. The number of students taking at least one online course increased one million compared to the previous year.
- a growth rate of 21,1% in participation in online courses in 2009 is much higher than the growth rate of 1,2% in all participation in higher education.
- in America, in the Fall Term of 2009, about 30% of all the higher education students took at least one online course.

United Nations, UNESCO and the European Union consider online education as an important actor in achieving such goals as equal opportunities in learning, life-long learning and learning to learn, and the academic literature emphasize that quality is an important point to pay special attention to in online education (ENQA, 2010, p.39). In the field of education sciences, quality is defined as a continuum of indicators showing how to apply effective and productive application of such quantitative components as the evaluation of students' performance, learning outcomes and the educational implementation rate as well as such qualitative components as instructional methods, learning events, materials, the learning process, activities, content and the options provided for students (Cavanaugh, 2002, p.176). Institutions' lack of experience and of substructure in online education prioritizes the issue of quality (Cavanaugh, 2002, p.175; Middlehurst, 2000, p.3; WICHE, 1995). Experts state that quality standards in online education should be considered as different from face-to-face education and that quality standards should be determined considering the dynamics of online education (Clarke-Okah et. al., 2009, pp:3-4; IHEP, 2000, p.7; Twigg, 2001, p.3; Middlehurst, 2000). In line with this reality, educational institutions conducting studies in the field of online education in America try to overcome uncertainties in quality in online education and determine and develop standards to guarantee quality. In order to evaluate quality in online education, there are quality standards regarding the courses and programs as well as the quality standards making evaluation possible between institutions in terms of quality – defined as "benchmark" in related literature.

The present study focuses on the quality standards determined to allow evaluating the institutions giving online education, the online courses, the online programs and the institutions conducting research in America with respect to quality. In this respect, in order to evaluate the institutions giving online education with respect to quality standards, the benchmarks developed by IHEP (2000) were introduced. To evaluate online programs with respect to quality standards, the quality standards developed by WICHE (1995) were shown as a sample. In order to evaluate the online courses with respect to quality standards, the quality standards developed by SREB and NACOL (2006) and those developed by the Maryland Online Consortium (2003) were introduced. In addition, the study included quality standards reported in related literature such as seven principles for good practice developed by Chickering and Gamson (1987), Distance Education: Guidelines for good practice developed by AFT (2000) and Elements of Quality Online Education developed by the Sloan Consortium (2003).

Considering the quality standards developed in America, quality standards are examined under such basic fields as substructure, content, technology, learning sources, measurement and evaluation, course development, student support, faculty member support, instructional design, students' services, learner interaction, accessibility, evaluation of learning outcomes, cooperation with other institutions, institutional support, financial management, administrative responsibilities, program evaluation and the 21st century skills (SREB, 2006; Maryland Online, 2003; Frydenberg, 2002; IHEP, 2000; WICHE, 1995).

Evaluation of the online educational programs, online courses and the institutions giving online education in America with respect to the quality standards explained in the paper reveals their levels of quality. The course, the program or the institution accredited based on the results of the evaluation is made well-known throughout the country, and the necessary transfers among the related elements are carried out (taking courses from different institutions, the acceptance of the grades taken and so on). In Europe, there are developed and developing standards and principles regarding online education. However, when compared to America, it is seen that Europe is quite underdeveloped in terms of quality in online education. In its report (2010, p.17), ENQA regards the lack of quality standards commonly approved in online education as a limitation with respect to the evaluation of quality in online education. Depending on this reality, common projects should be prepared to increase the quality in online education by the member countries. For example, within the scope of the E-xellence project, using the 33 standards determined under 8 basic subjects, the online educational institutions in the member countries could be evaluated via a project to be executed by the Bologna Follow-up Group and EADTU and could be reported in a similar way to those prepared by the Bologna Follow-up Group in 2005, 2007 and 2009. In this way, a guide that will lead related institutions will be prepared within the body of the European Union.

Thanks to the EU integration process, for the purpose of developing the quality in higher education, our universities prepare strategic plans, revise their missions, visions and basic values, publish their self-evaluation reports and determine the professional competencies and learning outcomes. As in face-to-face education, all these studies should be examined to see their results. Examining the quality standards and the principles developed in America leading online education, the present study tries to present these standards and principles as a whole. Considering the decision made in Berlin Conference (2003) regarding the development of the quality guarantee at institutional, national and European levels, the institutions organizing online education programs in our country could develop quality standards regarding online education via a common project. Based on the fact that technology giving life to online education is constantly renewed, it could be stated that the quality standards reported in related literature should be reorganized in time. When the standards developed are taken into consideration, it is seen that there is not much focus on important issues such as the use of mobile technologies, social services and media follow-up. Quality standards in online education appropriate to our education system and helpful to achieve our country's vision for 2023 should be determined primarily for our institutions; also, the necessary quality control mechanisms should be put into force. For online education that about 2 million people benefit from directly or indirectly, quality studies should be encouraged both institutionally and nationally in coordination with the Council of Higher Education.